

29 mars—2 april

Debatter m. m.

Fredagen den 29 mars	Sid.
Svar på fråga av herr Nordenson ang. utseende av representant för näringslivet i utredningen rörande en anpassning av skolornas arbetsvecka till de förändringar, som sker på arbetsmarknaden	3
Vissa anslag under åttonde huvudtiteln:	
Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	5
Om undersökningar av fornlämningar inom Lödöse kommun i Älvsborgs län	9
Bidrag till folkbibliotek	11
Det statliga stödet till ungdomsverksamhet	14
Utbildning av ungdomsledare	21
Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	24
Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer	25
Föreningen Nordens allmänna verksamhet	28
Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	30
Om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter	31
Om upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv . .	34
Ersättning från moderskapsförsäkringen för resor i samband med tandvård	35
Om åtgärder mot falskskyltning av motorfordon	37

Tisdagen den 2 april

Svar på fråga av herr Jacobsson, Per, ang. ersättning för skada som ådragits under militärtjänstgöring	40
Svar på interpellation av herr Svanström om ersättning av statliga medel för skada till följd av militära övningar	42
Interpellation av herr Larsson, Thorsten, ang. överenskommelser på arbetsmarknaden om spärr mot nyanställning av äldre arbetskraft	45

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 29 mars	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 39, ang. anslag till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål	5
Bevillningsutskottets betänkande nr 18, om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter	31
— nr 21, om upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv	34
Andra lagutskottets utlåtande nr 22, ang. ersättning från moder- skapsförsäkringen för resor i samband med tandvård	35
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 12, om tillämpning av upphandlingskungörelsen å kommuner och allmännyttiga bostadsföretag	37
— nr 13, om åtgärder mot falskskyltning av motorfordon	37
— nr 14, om mikrofilmningens användning inom svenskt arkiv- och biblioteksväsen	37

Fredagen den 29 mars

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollet för den 22 in-
nevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkom-
men ansökning, som jämte därvid fogat
läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg an-
håller jag om förlängd ledighet från
riksdagsarbetet för tiden den 30 mars
till den 30 april 1963.

Västerås den 27 mars 1963.

Sten Söderberg

Härmed intygas, att ledamoten av riks-
dagens första kammare, riksdagsman
Sten Söderberg, född 06 12 14, Västerås,
på grund av sjukdom, för vilken han
vårdas härstädes, är oförmögen att del-
taga i riksdagens arbete under tiden
den 1/4—den 30/4 1963.

Medicinska kliniken, Centrallasarettet,
Västerås, den 25/3 1963.

L. Meurman
t. f. överläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes andra lag-
natskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 117, i anledning av väckta motio-
ner om det statliga stödet åt barnfamiljer;

nr 118, i anledning av väckta motio-
ner angående bidragsförskott till ensam-
stående mödrar samt utfyllnad av vissa
underhållsbidrag; ävensom

nr 119, i anledning av väckta motio-
ner om undantagande av skrivbyråernas
serviceverksamhet från arbetsförmed-
lingslagens tillämpningsområde.

Ang. utseende av representant för nä-
ringslivet i utredningen rörande en an-
passning av skolornas arbetsvecka till de
förändringar, som sker på arbetsmark-
naden

Jämlikt § 20 av kammarens ordnings-
stadga hade herr *Nordenson* till herr
statsrådet och chefen för ecklesiastikde-
partementet framställt följande fråga:
»Är herr statsrådet villig att medverka
till att näringslivet erhåller en represen-
tant i den nyligen tillsatta utredningen
rörande en anpassning av skolornas ar-
betsvecka till de förändringar, som sker
på arbetsmarknaden?»

Herr statsrådet och chefen för eckle-
siastikdepartementet *EDENMAN*, som
tillkännagivit, att han hade för avsikt att
vid detta sammanträde besvara nämnda
fråga, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Nordenson* har frå-
gat, om jag är villig att medverka till att
näringslivet får en representant i den
nyligen tillsatta utredningen rörande en
anpassning av skolornas arbetsvecka till
de förändringar, som sker på arbets-
marknaden.

Som en grundläggande utgångspunkt
för utredningen om fem dagars arbets-
vecka i skolan m. m. har jag i direkti-
ven angivit att, i den mån och i den
omfattning som arbetsmarknaden i stort
mera allmänt övergår till femdagars-
vecka, så bör skolan anpassa sig efter
de ändrade förhållandena så långt detta
från skilda synpunkter är möjligt. I
första hand har utredningen därför att
ta ställning till en rad spørsmål, som hu-
vudsakligen gäller interna skolproblem
av pedagogisk och organisatorisk natur
eller som eljest gäller skolmässigt rele-
vanta synpunkter. Självfallet har den
aktuella frågan emellertid också allmänt
sociala, samhällsekonomiska och arbets-
marknadsmässiga aspekter. Genom ut-
redningen måste sålunda införskaffas ett

Ang. utseende av representant för näringslivet i utredningen rörande en anpassning av skolornas arbetsvecka till de förändringar, som sker på arbetsmarknaden

underlag för de slutliga bedömningarna även från dessa synpunkter. Jag har i detta avseende förutsatt bl. a. att utredningen genom ett aktivt bistånd från arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens parter i övrigt skall kunna redovisa en tillförlitlig överblick över femdagarsveckans aktuella och väntade tillämpning på arbetsmarknaden.

De av mig för denna utredning tillkallade sakkunniga kan sägas representera bl. a. pedagogiska och skolorganisatoriska intressen, föräldrasynpunkter, skolsociala och medicinska aspekter samt de intressen, som kommunerna har såsom huvudmän för den alldeles övervägande delen av skolväsendet. Det har vidare ansetts rimligt att de skilda kategorierna av anställda inom skolväsendet redan från början genom experter från sina personalorganisationer får följa utredningsarbetet och fortlöpande stå till de sakkunnigas förfogande för överläggningar och samråd.

Jag föreställer mig emellertid, att utredningen, när den närmare planerar sitt arbete, kan finna behov av ytterligare expertis, exempelvis från näringslivet, av bl. a. det skälet att — såsom framhålls i direktiven — yrkesutbildningens nära anknytning till näringslivet kan föranleda ett starkt beroende för skolans del av hur arbetstiderna är ordnade inom speciella områden av näringslivet. Jag kan försäkra herr Nordenson att jag, om utredningen så begär, skall medverka till att sådan expertis ställes till förfogande.

Herr NORDENSON (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framföra mitt tack för det snabba svaret på min fråga och samtidigt uttrycka min tillfredsställelse med det i allt väsentligt positiva svar som statsrådet givit.

Jag vill försäkra att jag inte tillhör dem som önskar belasta utredningsapparatens med krav på att i alla sammanhang representera för alla tänkbara in-

tressegrupper och sakkunniga instanser skall delta i utredningsarbetet, men i det här fallet har jag funnit att starka skäl föreligger för att expertis från näringslivet blir kontinuerligt representerad i utredningsarbetet.

Även om jag till att börja med accepterar att utredningsarbetet väsentligen skall gälla pedagogiska och skolorganisatoriska problem, så vill jag gärna framhålla att näringslivet eller rättare sagt företagen ju är huvudmän för en visserligen inte dominerande men i alla fall beaktansvärd del av de skolor som är berörda av utredningen — de inbyggda yrkesskolorna och företagsskolorna, som för närvarande har cirka 15 000 elever. De anpassningsproblem som här uppkommer är särpräglade och återspeglar på ett särskilt intimt sätt samspelen mellan arbetslivets och skolans arbetstidsförhållanden.

Men såsom framhållits både i direktiven och i herr statsrådets svar måste utredningsarbetet inte bara avse skolorganisatoriska och pedagogiska problem, utan även ta sikte på de sociala, samhällsekonomiska och arbetsmarknads-mässiga verkningarna. Jag tror för min del att dessa aspekter kommer att spela en mycket stor roll vid försöken att finna en konkret lösning på de problem som utredningen skall behandla. Visserligen har statsrådet både i direktiven förutsatt och i svaret upprepat, att samråd skall förekomma med exempelvis arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens parter. Ett mera kontinuerligt samråd är dock enligt min mening här erforderligt. Utan att vilja överbetona det förhållandet att man knappast kan undgå att i utredningsarbetet komma in på frågor som berör partsintressena på arbetsmarknaden vill jag påpeka att det här gäller inte bara en anpassning av skolan till arbetslivet, utan konkreta lösningar kommer sannolikt att kräva även en viss anpassning av arbetslivet till skolans krav. Därvid har då näringslivet inte bara berättigade intressen att bevaka utan också en väsentlig sakkunskap att ge.

Ang. bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

Jag vill gärna betona, att de svenska arbetsgivarorganisationerna under de senaste åren visat ett alltmer ökat intresse för skolans frågor och därvid också för de pedagogiska synpunkterna. Representanter för dessa organisationer kan lämna betydelsefulla bidrag till ett utredningsarbete av den art som det här är fråga om.

Det är, herr talman, min förhoppning, att den tillsatta utredningen av bl. a. de skäl som jag här antytt, skall finna det önskvärt och lämpligt att till herr statsrådet inkomma med en begäran om att till sig permanent få knyta expertis från näringslivet och därigenom ge statsrådet tillfälle att infria det löfte som innefattas i det nyss lämnade svaret, för vilket jag ber att få tacka ännu en gång.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 117, angående överlåtelse av kronan tillhörig mark m. m.

Föredrogs och hänvisades

motionen nr 645 till statsutskottet,
motionen nr 646 till behandling av lagutskott samt
motionerna nr 647 och 648 till statsutskottet.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1963/64 till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—27

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28

Ang. bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Vitterhets-, historie- och antikvi-

tetsakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 921 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svanström m. fl.* (I: 127) och den andra inom andra kammaren av herr *Alemyr m. fl.* (II: 121), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att företaga sådan höjning av medelsanvisningen för landsantikvarieorganisationen, att det i Kalmar län kunde anställas ytterligare en antikvarie,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Yngve Nilsson m. fl.* (I: 215) och den andra inom andra kammaren av herr *Lassinantti m. fl.* (II: 253), i vilka anhållits, att riksdagen i samband med behandlingen av frågan om avlöningar inom landsantikvarieorganisationen måtte uttala, att statsbidraget borde bestämmas till 90 % för såväl landsantikvariernas som amanuensernas avlöningar.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 127 och II: 121 icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 215 och II: 253 icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen måtte till Vitterhets-, historie- och antikvitetssakademien: Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 921 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Axel Johannes Andersson, Källqvist, Thorsten Larsson, Widén, Nils-Eric Gustafsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hednässet och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till

Ang. bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

motionerna I: 215 och II: 253, besluta, att statsbidrag skulle utgå med 90 % av såväl landsantikvariernas som amanuensernas avlöningar.

Herr KÄLLQVIST (fp):

Herr talman! Denna punkt i statsutskottets utlåtande har ägnats ett mycket stort intresse från riksdagsledamöternas sida både i denna kammare och i medkammaren. Jag tror att detta vittnar om en mycket stark förankring i det arbete, som ledes från landsantikvarieorganisationen, där landsantikvarien är chefs-tjänsteman.

Landsantikvariens uppgift kan väl i stort sett sägas vara en kulturvårdande uppgift. Dessutom är den ofta förenad med chefskapet för museet, som i regel är förlagt till länsstaden. Vi som har haft möjlighet att följa detta arbete har alltid haft bekymmer när det gäller att klara den ekonomiska sidan av verksamheten. Jag nämnde nyss att landsantikvarien är chefs-tjänsteman, och om han är ensam tjänsteman har staten bidragit till hans lön med 90 procent. Nu inträffar emellertid någonting ganska märkligt. Om arbetet skulle kräva ökad personal och en amanuens skulle behöva anställas, vilket det finns möjlighet att göra, lämnar staten även statsbidrag till amanuensens lön, men detta bidrag utgår endast med 50 procent. Till detta kan läggas att man då omedelbart sänker statsbidraget till landsantikvarien. Om landsantikvarien är ensam tjänsteman utgår alltså bidraget med 90 procent, men om arbetsvolymen ökar, så att amanuens måste anställas, sänks bidraget till 66 2/3 procent. Dess bättre kan vi konstatera att statsbidragsgivningen i regel inte konstrueras så, att statsbidraget minskar när arbetsvolymen ökar och ytterligare personal måste anställas.

Intresset från riksdagens sida har tagit sig uttryck i ett par motioner. Vi motionärer anser att det förhållandet som jag nu har beskrivit är orimligt, och vi önskar att få denna fråga tillrättalagd. När budgeten skall göras upp för denna verksamhet har man i regel att vända sig till landstingen och den stad där mu-

seet är stationerat för att få de medel som behövs utöver statsbidraget, men ofta har dessa kommuner andra uppgifter och andra ekonomiska åtaganden, varför det är ganska besvärligt att kunna få den ökning av anslaget som arbetet och lönestegringarna kräver. Jag kan försäkra kammarens ledamöter att man ofta får leta med ljus och lykta för att få medel att avlöna tjänstemännen. Det inträffar till och med att listor får skickas ut till kommunerna för att man skall kunna klara dessa uppgifter.

Under motionerna står inte mindre än tolv av de båda kamrarnas ledamöter, och de representerar vårt land från norr till söder och från öster till väster. Till vår gemensamma glädje representeras också alla partier i motionerna.

Jag tror att detta är ett mycket lämpligt tillfälle för riksdagen att visa kulturintresse, ett kulturintresse som ökar, inte minst tack vare de signaler vi har fått från ecklesiastikdepartementet och som vi är mycket glada över. Vi hoppas därför att kunna vinna förståelse även för de synpunkter som har framförts beträffande statsbidraget till landsantikvariernas och amanuensernas löner. Jag tror att kammaren här skulle kunna visa sitt kulturintresse, och jag tror inte att det skulle dra med sig några mera betydande ekonomiska konsekvenser.

Jag ber, herr talman, att med detta få yrka bifall till den reservation, som gäller punkten 28 i det nu föreliggande utlåtandet nr 39 från statsutskottet.

Herr NILSSON, YNGVE (h):

Herr talman! Som den föregående talaren nämnde utgår till landsantikvariens lön ett statsbidrag med 90 procent av gällande löneplan och löneklass. Om emellertid huvudmannen också vill anställa en amanuens som biträde till landsantikvarien, så erhåller huvudmannen för amanuensen ett bidrag till hans lön med endast 50 procent, och samtidigt sjunker bidraget till landsantikvarien ned till 66 2/3 procent. Denna konstruktion är varken rationell eller rättvis. Den innebär nämligen att den hu-

Ang. bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

vudman, som vill främja de växande arbetsuppgifterna på kulturminnesvårdens område genom att anställa en amanuens till landsantikvariens hjälp, försättes i en betydligt sämre ekonomisk situation än den huvudman som endast anser sig behöva ha en tjänsteman anställd inom denna verksamhetsgren.

Om den föreliggande propositionen bifalles, innebär det att den huvudman, som har anställt amanuens, erhåller ett statsbidrag som, om man räknar med de olika ortsgrupperna, endast är 2 100—2 780 kronor högre än bidraget till den huvudman, som inte anställer amanuens. Huvudmannens egna utgifter för amanuensens lön varierar sålunda mellan 21 500 och 22 700 kronor. Det kan inte vara rimligt att belasta huvudmännen med sådana lönekostnader, som utgår för arbetsuppgifter, i de flesta fall av rent statlig natur. Härtill kommer att huvudmännen har fått påtaga sig stora kostnader till följd av den svällande arbetsvolymen, den växande allmänna kostnadsstegringen samt de ökade sociala förmåner, som utgår till tjänstemännen inom organisationen. Huvudmannen är i sin tur beroende av anslag framför allt från landstingen men också från städer, vilka på sina håll lämnar stora anslag. Viss tvekan råder emellertid inför de ständigt ökade kraven, och därför är det nödvändigt att en omvärdering sker av de gällande statsbidragsbeloppen.

Vi motionärer anser att någon reduktion av bidragsbeloppet till landsantikvarieorganisationen inte bör ske då amanuens anställs samt att jämväl bidraget till avlöning av amanuensen bör utgå med 90 procent.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Först några ord om den motion nr I: 127 som är att betrakta såsom dels en länsmotion, dels en fyrtio-partimotion. I denna motion hemställs att riksdagen måtte besluta sådan höjning av medelsanvisningen för landsantikvarieorganisationen att det i Kalmar län

kan anställas ytterligare en antikvarie. Mot detta säger utskottet att goda skäl kan åberopas för att förstärka landsantikvarieorganisationen även inom andra län. Detta uttalande kan vid ett flyktigt betraktande förefalla i sak obestriddligt, och det är möjligt att utskottet har rätt. Jag vill emellertid, herr talman, passa på tillfället att framhålla några synpunkter av den innebörden att Kalmar län kan komma att framstå som en parallell till de bägge län där man redan har två antikvarier, nämligen Älvsborgs och Gotlands län.

Det har ganska väl gått in i hela svenska folkets medvetande att den stora ön Gotland är ett relikskrin i detta hänseende och gömmer i det närmaste oskattbara tillgångar som bör bevaras åt framtiden. Därför är det endast rimligt och skäligt att Gotlands län fått en förstärkning av den organisation vi nu behandlar. I fråga om Älvsborgs län är det uppenbarligen länets struktur, med de stora avstånden från norr till söder, som varit det avgörande när man i Borås fått den särskilda landsantikvarien.

Kalmar län har i Öland en viss parallell till Gotland. Även Öland bjuder på alldeles speciella förhållanden när det gäller här ifrågavarande kulturella arbete. Det är allmänt känt att där finns talrika fornlämningar och mycket annat värdefullt att ta vara på.

Vad beträffar avstånden så vet jag från tidigare debatter här i huset att det inte är så lätt att övertyga de ledamöter, som inte gjort personliga besök i Kalmar län, om att detta län är så långsträckt och har så skiftande förhållanden i norr och söder som man finner vid besök på ort och ställe. Härtill kommer att norra delen av Kalmar län, den s. k. Tjustbygden, har en så speciell anhopning av fornminnesmärken att det, enligt uppgifter som jag fått i mitt hembygdsvårdande arbete, skulle vara väl befogat med en förstärkning av landsantikvarieorganisationen i Kalmar län, vilken i första hand kunde sättas in på att katalogisera, konservera och för framtiden bevara fornlämningar i Tjustbygden.

Ang. bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till motionerna I:127 och II:121.

När det sedan gäller motionerna nr I:215 och II:253 samt den reservation som är fogad till denna punkt i utlåtandet, ber jag att få instämma i de synpunkter som redan har anförts av herr Källqvist och herr Yngve Nilsson.

I remissdebatten tillät jag mig anföra några synpunkter på denna verksamhet över huvud taget. Enligt min uppfattning förtjänar den verksamhet, som bedrivs av riksantikvarieämbetet med alla dess underavdelningar och av landsantikvarierna, ett väsentligt större stöd än som nu lämnas. Det är uppenbart att den bör ha så stark lokal förankring som möjligt, men det är också klart att statsmakterna här måste träda in och lämna bidrag på ett annat sätt än som nu är fallet. Därför skulle jag finna det synnerligen tacknämligt, om riksdagen i dag kunde bifalla den föreliggande reservationen och därigenom göra det lättare för de lokala intressenterna att bedriva och även utöka denna kulturella verksamhet.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall även till den vid punkt 28 fogade reservationen.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Då detta utlåtande gäller ett första avsnitt av åttonde huvudtiteln, är det kanske lämpligt att man från början säger några allmänna ord, dels för att vi skall slippa upprepningar och dels därför att helhetsbilden på det sättet kanske blir en något annan än vi nyss har hört.

Vid sidan av den stora anslagsuppräknings på åttonde huvudtiteln, som departementschefen kunnat få och som jag utgår från att vi alla är mycket glada över, har en rad önskemål framkommit från universitetskanslern, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och många andra. Skulle samtliga dessa önskemål bifallas, bleve resultatet ytterligare ökningarna med betydligt över 600 miljoner kronor utöver vad departementschefen kunnat åstadkomma.

Inom statsutskottets andra avdelning trodde vi efter departementschefens uppräknings att det i år skulle bli ett s. k. sabbatsår i vad det gäller antalet motioner, d. v. s. att det skulle bli ett ringa antal, men vi misstog oss fullständigt. Vi har fått fler motioner än någonsin. Vi har över 300 motioner att behandla i denna avdelning. De flesta för att inte säga alla av dessa motioner är mycket väl underbyggda, och hade vi obegränsade tillgångar tror jag att avdelningen skulle ha varit fullständigt enig på praktiskt taget alla punkter. Men vi vet att några obegränsade tillgångar tyvärr inte förekommer, vilket har gjort att såväl departementschefen som statsutskottet även i år har måst vidtaga avvägningar, och den saken är ju väl bekant även från tidigare år.

Vi är nog allesammans glada över den storartade utveckling som under de senaste åren har skett på det område vi nu resonerar om. Vi skall därför önska att våra ekonomiska tillgångar kommer att tillåta oss att behålla denna takt i uppbyggnaden av vårt kulturliv. Alla motionärer har framhållit att det är mycket önskvärt att just deras önskemål måtte tillfredsställas. Vi förstår också detta mycket väl. Är en person starkt intresserad av en sak, är det ju ganska naturligt att han också förfäktar sin uppfattning. Men jag tror ändå, att kammarens ledamöter är fullt överens med oss, d. v. s. med majoriteten inom utskottet, när vi säger att vi även i år och troligen allt framgent måste göra denna avvägning. Vi får alltså ta det mest nödvändiga undan för undan. Det förefaller kanske som om vårt utlåtande är mycket trasigt, men i verkligheten är det nog inte så. Dess bättre har vi inom andra avdelningen i regel förmånen av att vara eniga, men det förekommer naturligtvis vissa punkter där det kan råda olika meningar.

Jag blev litet förvånad över vad herr Källqvist yttrade nyss, nämligen att kammarens ärade ledamöter i samband med punkten 28 har ett tillfälle att visa sitt kulturintresse. Jag har väldigt svårt att förstå att ledamöternas uppträdande just på denna punkt skulle vara avgörande

Om anslag till undersökningar av fornlämningar inom Lödöse kommun i Älvsborgs län

de för deras kulturintresse över huvud taget. Jag tror inte detta är fallet. Vi har många andra punkter som är av större betydelse än denna.

I vårt utlåtande har vi framhållit, liksom herr Svanström nyss yttrade, att goda skäl kan åberopas för en förstärkning av landsantikvarieorganisationen även inom andra län än Kalmar län. I alla våra utskott måste vi ju betrakta landet som en helhet, även om utskottsledamöterna var för sig kan ha lokala intressen. Allt detta har gjort att vi på denna punkt liksom på andra har ansett att departementschefen har gjort en riktig avvägning, så vitt vi kan förstå. Detta får inte tolkas så, att vi på något sätt skulle vilja vara med om att avhända riksdagsledamöterna deras rättigheter att väcka motioner eller ha en annan mening än Kungl. Maj:ts, men sedan vi undan för undan har trängt in i de olika problemen och har fått sakskäl för eller emot har vi, d. v. s. utskottsmajoriteten, stannat för detta vårt yttrande.

Jag tror, herr talman, att man, sett ur landets hela intresse, på bästa sätt gagnar denna utveckling om man bifaller statsutskottets förslag på denna punkt, och jag ber därför att få yrka bifall till detsamma.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Därefter gjordes i enlighet med de beträffande mom. I förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 127 och II: 121; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

I fråga om mom. II, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Källqvist* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 28 mom. II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Källqvist* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 52.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls härefter vad utskottet i mom. III hemställt.

Punkten 29

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 30

Om anslag till undersökningar av fornlämningar inom Lödöse kommun i Älvsborgs län

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet

Om anslag till undersökningar av fornlämningar inom Lödöse kommun i Älvsborgs län

i denna punkt hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 401, av herr Andersson, Torsten, och herr Enarsson, och II: 485, av herr Johansson i Trollhättan m. fl., till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 401 och II: 485 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 375 000 kronor.

Reservation hade anförts av herr *Larsson, Herbert*, vilken ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 401 och II: 485, till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 375 000 kronor.

Herr **LARSSON, HERBERT**, (s):

Herr talman! Till punkten 30 i statsutskottets utlåtande nr 39 har fogats en reservation som ansluter sig till motionerna nr I: 401 och II: 485. I dessa motioner yrkas en anslagsökning med 50 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t begär för vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken. Anslagsökningen är avsedd för ytterligare utgrävningar av gamla Lödöse inom Lödöse kommun i Älvsborgs län.

Hittills gjorda utgrävningar har varit av stort historiskt och kulturellt värde. De gjorda fynden betecknas av experter på området som sensationella. Utgräv-

ningarna har dock i avsaknad av medel icke kunnat utföras i den takt och omfattning som varit önskvärda. Detta har också understrukits i flera sammanhang, inte minst av landsantikvarie Hallbäck i Älvsborgs län. Från den kraftigt expanderande Lödöse kommun finns det ett starkt önskemål om att kommunens utbyggnadsplaner icke skall försenas. Å andra sidan är kommunen väl medveten om utgrävningarnas historiska värde, och kommunen har också gjort förtjänstfulla insatser i det utgrävningsarbete som redan är utfört.

För att utgrävningarna skall kunna genomföras i en snabbare takt är det angeläget att staten också lämnar sin ekonomiska medverkan. Bostadsbyggandet liksom den kommunala planeringen bör ej hindras av att områden, där lämningarna av den gamla staden är väl bevarade, först måste utgrävas för att rädda de stora kulturhistoriska värden som finns. En snabbare takt i utgrävningarna främjar därför ej endast forskningen utan jämväl den kommunala expansionen, som är särskilt betydelsefull inom detta område av göteborgsråjongen.

Frivilliga insamlingar och kommunala engagemang har varit av betydelse för genomförandet av gjorda utgrävningar men är otillräckliga när det gäller de belopp som en fortsatt utgrävning betingar. Landstinget i Älvsborgs län har anslagit medel, men staten har hitintills icke bidragit med några anslag, fränsett ett mindre sådant om 3 500 kronor, men det beloppet har praktiskt taget helt återtagits i form av ersättningar för konserveringsarbeten.

Lödöse var den första staden i västra Sverige. När den anlades vet man ej bestämt, men samband finnes mellan Kungahällas tillbakagång efter 1135 och Lödöses snabba framväxt under 1100-talet. Visserligen är Lödöses äldsta bevarade omnämmande från år 1152, men ej mindre än tre 1100-talskyrkor har kunnat påvisas inom stadsområdet, vilket på sitt sätt markerar stadens livaktighet under detta århundrade. Lödöse var det medeltida Sveriges enda hamnstad mot

Ang. bidrag till folkbibliotek

väster och spelar som sådan en icke obehövlig roll i utvecklingen under 1200-talet. Sin storhetstid upplevde staden under 1300-talet för att sedan på 1450-talet bli en pjäs i det militära maktspelet. År 1473 slutligen beslutades om Lödöses förflyttning till Sävveåns mynning, där Nya Lödöse — numera Göteborg — anlades. Utgrävningarna nu syftar bl. a. till att kartlägga hur det enkla folket levde och bodde under denna epok.

Med detta har jag i korthet önskat ange några av de motiv som gjort, att jag avlämnat reservationen vid denna punkt. Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde fröken Mattson (s), herr Kronstrand (fp) och fru Segerstedt Wiberg (fp).

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Vi tvivlar inte på att det kan vara av stort intresse att få utgrävningar och undersökningar i Lödöse kommun utförda, men vi utgår från att det åligger riksantikvarieämbetet att göra en sådan uppdelning av sitt arbete och sina anslag, att det mest eftertraktade kan komma i fråga först, så att de orter som anses vara av det största intresset kan få sin beskärda del av det totala anslaget. Då riksantikvarieämbetet inte gjort någon framställning på denna punkt, har vi inom utskottet inte ansett oss kunna vara med om att biträda denna motion.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Larsson, Herbert, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Larsson, Herbert, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 86;

Nej — 29.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 31—49

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 50

Ang. bidrag till folkbibliotek

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 7 611 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaf

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken Andersson m. fl. (I: 44) och den andra inom andra kammaren av fröken Olsson m. fl. (II: 51),

Ang. bidrag till folkbibliotek

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Berg* och herr *Pettersson, Georg*, (I: 65) samt den andra inom andra kammaren av herr *Keijer m. fl.* (II: 133),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Söderberg m. fl.* (I: 75) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammarberg m. fl.* (II: 81),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Berg m. fl.* (I: 105) och den andra inom andra kammaren av herr *Alemyr m. fl.* (II: 122),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils-Eric Gustafsson m. fl.* (I: 201) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i *Luttra m. fl.* (II: 252).

I motionerna I: 44 och II: 51 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det årliga anslaget till Sigtunastiftelsens bibliotek från och med budgetåret 1963/64 skulle höjas från 6 500 kronor till 10 000 kronor, och sålunda till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 7 614 500 kronor.

I motionerna I: 65 och II: 133 hade anhållits, att riksdagen måtte från nästa budgetår höja det till tidskriften Biblioteksbladet utgående anslaget från nuvarande 5 500 kronor till 15 000 kronor.

I motionerna I: 105 och II: 122 hade föreslagits, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snabbutredning och förslag till riksdagen rörande ändrade grunder för de statliga bidragen till folkbiblioteksväsendet.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

I. med avslag å motionerna I: 44 och II: 51 besluta att icke för budgetåret 1963/64 höja bidraget till Sigtunastiftelsens bibliotek;

II. med avslag å motionerna I: 65 och II: 133 besluta att icke för budgetåret 1963/64 höja bidraget till tidskriften Biblioteksbladet;

III. med avslag å motionerna I: 201 och II: 252, såvitt nu vore i fråga, besluta att icke för budgetåret 1963/64 höja bidraget till tidskriften Biblioteksbladet;

IV. med avslag å motionerna I: 75 och II: 81 besluta att icke för budgetåret 1963/64 höja bidraget till vandringsbiblioteksverksamhet m.m. vid stifts- och landsbiblioteken;

V. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 44 och II: 51 samt I: 201 och II: 252, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 7 611 000 kronor;

VI. i anledning av motionerna I: 105 och II: 122 samt I: 201 och II: 252, sistnämnda två motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande grunderna för statsbidragsgivningen för folkbiblioteken.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Som vi nyss hörde gäller det en höjning av anslaget till Sigtunastiftelsens bibliotek från 6 500 till 10 000 kronor. Denna höjning yrkas i fyrrpartimotioner i båda kamrarna.

Egentligen skall jag erkänna, att jag borde ha reserverat mig i statsutskottet, men det förelåg ett enhälligt avdelningsutlåtande. Då jag vet att det finns personer i avdelningen som är mycket intresserade av denna sak, antog jag att utlåtandet byggde på verkligt sakliga grunder. Sedermera förstod jag att orsaken till att det inte fanns någon avvikande mening var att det begärts en utredning om grunderna för statsbidrag till folkbibliotek. Nu är det som bekant så att stiftelsens bibliotek också fungerar som stadsbibliotek, och det är mot den bakgrunden man får se det hela. Jag måste emellertid beklaga, att inte bara pågående utredningar utan också begär-

da sådana skall utgöra hinder för positivt beslut i en sådan här fråga, där förutsättningarna för beslut enligt min uppfattning är ganska klara.

Jag skall självfallet inte gå närmare in på själva sakfrågan. Jag kan bara nämna i förbigående, att statsbidraget inte höjts sedan 1954.

Vid behandlingen av liknande motioner föregående år skrev statsutskottet, att utskottet »förutsätter att Kungl. Maj:t framdeles vid avvägningen av bidragen till olika ändamål under förevarande anslag jämväl kommer att beakta behovet av att höja detta bidrag, varvid hänsyn även synes böra tagas till i vad mån kommunala medel i skälig omfattning utgår till bibliotekets verksamhet».

Sedan dess har Sigtuna stad höjt sitt anslag från 5 000 till 10 000 kronor, alltså en fördubbling. Jag trodde därför att frågan i år låg särskilt väl till här i riksdagen. Trots denna min uppfattning, herr talman, kommer jag inte att framställa något yrkande, utan ser fram emot en snabb utredning, så att anslaget kan bli reglerat nästa år. Om inte utredningen in spe hinner med detta, hoppas jag att ecklesiastikministern senast nästa år tar ett sådant där djärvt steg och föreslår en höjning med den anspråkslösa summa som det här rör sig om, hela 3 500 kronor.

Herr BERG (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av utskottets ställningstagande till ett par motioner som jag har under-tecknat. Den första är motionen nr I: 105, där det yrkas ändrade grunder för statsbidrag till folkbibliotek. Där har statsutskottet varit vänligt nog att inta en mycket positiv hållning. Utskottet rekommenderar en utredning, som skulle kunna lägga fram förslag till åtgärder i motionens syfte. Jag är självfallet mycket glad över att utskottet intagit denna hållning och ber att få tacka för det.

Men jag måste också, herr talman, ge uttryck åt besvikelse över att utskottet, när det gäller behandlingen av motionen I: 65, har intagit en så negativ hållning.

Ang. bidrag till folkbibliotek

När samma yrkande om en mycket blygsam höjning av anslaget till tidskriften Biblioteksbladet framställdes i fjol, fann utskottet uppenbarligen starka skäl tala för bifall till motionen. Utskottet skrev i sitt utlåtande, att det hyste förhoppningen att Kungl. Maj:t nästa budgetår skulle finna det möjligt att beräkna medel för höjning av nämnda bidrag. Det var såsom jag tolkade det då och såsom man väl måste tolka det en beställning hos ecklesiastikministern att räkna upp anslaget till det budgetår som vi nu behandlar, men när departementschefen trots detta inte finner anledning att göra en uppräknig av anslaget, nöjer sig utskottet denna gång med att knyta en ny förhoppning till den utredning som utskottet självt föreslår beträffande den tidigare nämnda motionen. Utskottet säger att eftersom det finns ett »visst samband» mellan anslaget till Biblioteksbladet och utredningen om ändrade grunder för statsanslag till folkbiblioteken, nöjer man sig med att yrka avslag på denna blygsamma höjning till Biblioteksbladet även i år.

Jag skall inte ta upp en utförlig diskussion med utskottet i denna fråga, ty det är väl ganska meningslöst, men jag vill göra det stilsamma påpekandet för utskottet, att något samband mellan en blygsam höjning av anslaget till Biblioteksbladet och en utredning om ändrade grunder för statsbidrag till folkbiblioteken kan man omöjligen spåra, för så vitt inte utskottet tänker på att ordet »bibliotek» ingår i båda fallen, men det är väl ändå inte något samband som kan vara någon anledning till att ytterligare ett år skjuta upp frågan om denna — jag upprepar det på nytt — blygsamma höjning av anslaget till Biblioteksbladet.

Jag skall, herr talman, inte framställa något yrkande, men jag har velat göra denna kommentar till utskottets behandling av denna motion.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Vid behandlingen av detta ärende har utskottet kommit till den uppfattningen, att den utredning

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

som påkallas här också bör behandla just den fråga som herr Berg fört fram. Jag tycker inte det är något egendomligt att det finns ett samband mellan dessa två saker. Vi får väl se, när utredningen kommer med sitt förslag, om den inte kunnat hitta på utvägar att lösa även detta problem.

Jag vill gärna erkänna att jag i sak har samma uppfattning som herr Berg på denna punkt. Jag ber emellertid, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandlingen varande punkten hemställt.

Punkten 51**Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1963/64 anvisa samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår eller 300 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Isacson* (I:204) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II:248), i vilka hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till Bidrag till verksamheten vid hemgårdar skulle utökas med 75 000 kronor till 375 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I:483) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II:586), i vilka anhållits, att riksdagen — utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit — måtte under ecklesiastikdepartementets huvudtitel anvisa ytterligare 5 816 000 kronor till främjande av de fria och frivilliga ungdomsorganisationernas ungdomsfostrande arbete och fritidsverksamhet bland ungdom, varav 75 000 kronor enligt i motionerna närmare redovisad specificering avsåges

för Bidrag till verksamheten vid hemgårdar.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:204 och II:248 samt I:483 och II:586, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 300 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Källqvist*, *Thorsten Larsson*, *Widén*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Staxäng*, *Nilsson* i Göingegården, *Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungkile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I:204 och II:248 samt med bifall till motionerna I:483 och II:586, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 375 000 kronor.

Herr talmannen yttrade, att under överläggningen vid denna punkt finge beröras jämväl punkterna 52—54 i förevarande utlåtande.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag skall först be att få säga några ord beträffande punkterna 52 och 54. Högerpartiets representanter i utskottet har reserverat sig mot att anslag skall utgå till utbildning av ungdomsledare hos politiska organisationer. Samma uppfattning har vi om den instruktörsverksamhet, som beröres under punkten 54. Reservationerna bygger på motionerna I:320 och II:380.

Det är av principiella skäl, som vi motsätter oss statsanslag till politiska organisationer. Vi anser att ett stöd av detta slag i ett demokratiskt land, där partierna intar en fri ställning, är minst sagt olämpligt. Även om anslagen moti-

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

veras av behovet av ideellt arbete bland ungdomen, är det i alla fall svårt att förstå det lämpliga i att politiska organisationer skall få använda anslagen för sina syften, låt vara att jag inte ett ögonblick vill sätta i fråga att dessa syften i och för sig är mycket lofvärda. Denna verksamhet bör enligt vår mening inte stödjas från statligt håll. Jag hoppas att det finns så mycken idealitet bland ungdomen att den kan kämpa för demokratiska idéer utan hjälp av statsbidrag. Nu kan ju någon, som vill vara elak — och det underlåter man ju sällan att vara — fråga varför vi, om vi så starkt motsätter oss anslagen, själva tar emot bidrag från dessa statsanslag. Det kan man fråga sig, och man kan också diskutera det lämpliga häri, men vi anser att så länge anslagen finns är det förklarligt att vi utnyttjar dem. Vi vill dock, som sagt, ha dem avskaffade.

Jag vill påminna om att det var först i slutet av 1950-talet som det bestämdes att anslagen också skulle kunna utgå till politiska organisationer. Jag tror inte att ungdomen tidigare arbetade mindre friskt och frejdigt för de idéer, som de ansåg vara riktiga och värda att kämpa för.

Förra året tillkallades särskilda sakkunniga för att utreda frågor rörande ungdomsverksamheten. Jag vill starkt betona vikten av att de synpunkter, som vi har framfört i motionerna och reservationerna, tas upp till allvarlig prövning av dessa sakkunniga.

Jag kommer, herr talman, att senare ställa yrkanden under de olika punkterna.

Om jag, som redan nämnts, av principiella skäl måste ta avstånd från anslag till politiska organisationer, är det däremot mig en verklig glädje att kunna stödja reservationen under punkt 51. Det gäller anslaget till verksamheten vid hemgårdar. Jag kan göra det så mycket mer som jag från min ungdom själv känner till denna verksamhet. Jag vet vilken oerhörd betydelse dessa hemgårdar har inte bara för våra ungdomar utan också för människor i praktiskt taget alla åldrar — t. o. m. för barn. Jag

glömmer t. ex. aldrig från min egen ungdom, som nu ligger betydligt långt tillbaka, de insatser, som gjordes vid Nordgårdens i Göteborg under arbetslöshetskrisen omkring 1920. Enligt vad jag har hört blev det utbyte av kurser och övrig verksamhet, som de arbetslösa fick under sin vistelse i denna gård, ofta av livsavgörande betydelse.

Verksamheten vid hemgårdarna har som bekant sedan dess vuxit väsentligt. Nu hoppas jag emellertid att de, som deltagit i handläggningen av frågan i andra avdelningen, kommer att gå mycket djupare in i denna fråga, och jag nöjer mig därför med att tills vidare endast yrka bifall till reservationen under punkt 51.

Herr KÄLLQVIST (fp):

Herr talman! Jag skall gärna tillmötesgå fröken Anderssons önskan och nämna någonting om de synpunkter vi har på verksamheten vid hemgårdarna, men jag skall inte gå för mycket på djupet — jag tror dessvärre inte att det lönar sig att göra det i dag.

Denna verksamhet avser — som fröken Andersson sade — att ta hand särskilt om de ungdomar som bor i tätorterna och som inte har föräldrahem eller någon annan möjlighet att finna någon tillflykt. Det är ett klientel som vålar samhället mycket besvär, och det är många personliga tragedier som har utspelats bakom dessa fall. Jag vet också liksom fröken Andersson av egen erfarenhet att denna verksamhet är mycket uppskattad, och jag vågar säga att det klientel som finns på dessa gårdar inte minst uppskattar den tillflykt de får genom verksamheten. Men även samhället har naturligtvis all anledning att understödja verksamheten, och detta kan man göra också ur andra synpunkter. Man driver här en frivillig verksamhet, till vilken det frivilligt satsas stora summor. Det står en uppgift i förevarande motioner, att det är 4 miljoner kronor som anslås till verksamheten. Staten bidrar med 300 000 kronor.

I de motioner som här väckts begäres en något ökad medelstilleddning, och

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

dessa medel skulle framför allt användas för administrationen. I motionerna har man nöjt sig med att begära en ökning på 75 000 kronor. Även om jag är fullt medveten om att de synpunkter som avdelningens ordförande nyss framförde kan gälla på denna punkt, är det så att jag önskar att riksdagen någon gång har en annan mening än majoriteteten i andra avdelningen.

Herr talman! Jag skall be att på denna punkt få yrka bifall till reservationen, som innebär en ökning av bidraget till verksamheten vid hemgårdar med 75 000 kronor.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Under punkt 51, som behandlas här, och en rad punkter därefter har vi stödet till ungdomsverksamheten och dess föreningsliv. Detta är betydelsefullt för ungdomens positiva utveckling. Det har ju alltför många gånger omtalats för att man här egentligen skulle behöva ägna frågan någon större utläggning. Jag vill emellertid ändå komma med några funderingar i detta avseende.

Under tonåren kommer numera de flesta ungdomar att tillhöra någon ungdomsorganisation. Vi vet att det just är under dessa år som ungdomens livsstyrande ideal tar form och innehåll. De idébärande organisationerna spelar därför en mycket stor roll i ungdomens framtida beteendemönster. Den fostrande uppgiften är uppenbarligen av mycket stor betydelse. I många fall blir det frågan om huruvida en ungdomsförening med dess fritidssysselsättning skall bli den som tar hand om ungdomarna eller om det blir gänget i gathörnet eller på kaféet.

Under sina mest mottagliga år har tiotusentals ungdomar varje år kommit i kontakt med aktiverande sysselsättning inom de frivilliga ungdomssammanslutningarna. Enligt skolöverstyrelsens rapport och beräkningar torde dessa sammanslutningar nå 80 procent av ungdomen i åldern 12—24 år. Häri inbegripes, förmodar jag, idrottens organisationer. Jag vill när jag nämner idrottens sam-

manslutningar påpeka att av det anslag som går till ungdomsinstruktörerna går också en mycket stor del till idrottens föreningar.

Statens stöd till fritidssysselsättning åt ungdomen utgår efter i stort sett de linjer, som fastställdes av 1954 års riksdag. Sedan dess har givetvis en uppjustering av anslaget skett, men uppslutningen av ungdomarna i verksamheten har faktiskt tagit en lavinartad fart, och det måste betecknas som mycket glädjande. Men ungdomsorganisationernas möjligheter att klara finanserna har inte ökat i motsvarande grad. Jag tror att man kan konstatera att den goda uppslutningen har stimulerat ungdomsorganisationerna till betydande motprestationer för att ge sina medlemmar ett så gott utbyte som möjligt. Dessa prestationer har också uppmärksammats, och man får väl se tillsättandet både av 1960 års utredning och fjolårets utredning som ett uttryck för en uppskattning av denna verksamhet. Med hänvisning just till dessa utredningar har dock departementschefen kunnat avstyrka den reella förstärkningen till ungdomens fritidsverksamhet och till ungdomsledarutbildningen.

I de vid punkten 52 avgivna reservationerna har vi menat att det föreligger behov av ytterligare medel åt exempelvis ungdomsledare, varför vi i reservationen föreslagit att dessa anslag skall höjas med ytterligare 800 000 kronor för budgetåret 1963/64. Ungdomsorganisationerna vitsordar själva betydelsen av den roll som statsanslaget till deras ledarutbildning och till annan verksamhet innebär.

Som jag antydde i början av mitt anförande har givetvis omhändertagandet av ungdomen genom deras egna ledare en stor och positiv verkande effekt. Frågan är egentligen: Ges tillräckliga möjligheter att utbilda dessa ledare? De går ju inte att »plocka på träden» utan måste utbildas. Omsättningen är givetvis mycket stor; en ledare verkar en relativt kort tid inom ungdomsorganisationerna, och denna ledarutbildning måste därför nästan ständigt vara i gång, och det kos-

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

tar mycket pengar. Men, herr talman, vi menar att detta är väl använda pengar. Hellre må samhället lägga litet pengar på detta än att se medlen gå till att reparera den förstörelse som vissa ungdomsgång åstadkommer — för att inte tala om vad en av dessa, som kommit litet på sned i det här påfrestande och mångfrestande livet, kostar när samhället måste ingripa med sitt direkta omhändertagande. Jag får kanske även påpeka att de ungdomar som på detta sätt får en felaktig inställning till samhälle, utbildning och arbetet för sin egen framtid många gånger är förlorade i den allmänna produktionsinsatsen. Däremot kan den numera alltmer ökade fritiden ges ett innehåll för dessa ungdomar som de har glädje av om denna fritid ges en riktig sysselsättning.

Jag tar mig friheten att när det gäller möjligheterna att ta hand om ungdomar citera vad skolöverstyrelsen skriver om sina undersökningar härvidlag. Skolöverstyrelsen skriver: »De fritidspedagogiska problemen har överstyrelsen sedan 1954 som huvudman för statsbidragsgivningen till ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet i samverkan med ungdomsorganisationerna ägnat fortgående uppmärksamhet. Under senaste arbetsåret har överstyrelsen i visst samarbete med lärarhögskolan i Stockholm och några ungdomssammanslutningar anordnat ett seminarium i ungdomsarbetets metodik, vilket arbetar under ledning av docenten Ingvar Johannesson.

Erfarenheterna från detta ger vid handen, att pedagogiska metoder och resultat från den reguljära skolverksamheten endast i ringa utsträckning kan överföras till fritidspedagogisk verksamhet. En av orsakerna härtill synes vara, att förskoleverksamhet, den obligatoriska skolans arbete liksom den frivilliga reguljära skolverksamhetens pedagogik präglas av att skolarbetet är obligatoriskt för dem som av föräldrarna eller författningenslignat placerats i skolan. I motsats härtill präglas ungdomsarbetet av att arbetet är frivilligt inom barn- och ungdomsorganisationerna.»

Detta visar att det görs en hel del för

att komma till rätta med dessa problem. Just detta att det frivilliga ungdomsarbete lockar mera eller är av en speciell särart när det gäller att nå ungdomen tycker jag rätt tydligt pekar på att den väg vi har slagit in på är den rätta. Givetvis har även utskottsmajoriteten skrivit ganska välvilligt, och jag måste säga att vi på en punkt i detta yrkande är så nära varandra, att det skall en fingranskning till för att läsa ut skillnaden. I det ena fallet står det »med bifall till motionen» och i det andra »med anledning av motionen». Motiveringarna skiljer sig något. Reservationen har föranletts av en önskan att vi åtminstone till nästa budgetår skall kunna påräkna en höjning av anslaget, även om utredningen inte blir färdig i tid.

Beträffande ungdomsinstruktörer, vill jag endast mycket kort påpeka att vi har 47 sådana. Till innevarande år har enligt vad skolöverstyrelsen omtalat i sitt förslag framställningar kommit från inte mindre än 51 sammanslutningar med begäran om 115 instruktörer. Vi föreslår en uppräknig av instruktörsbidragen med 180 000 kronor, vilket innebär 15 nya instruktörstjänster. Även detta krav är mycket angeläget. Ungdomskullarna är störst nu, och man kan därför inte vänta på utredningens resultat. Det finns ett omedelbart behov av ett högre anslag.

Jag vill till slut, herr talman, be att få yrka bifall till reservationen vid punkt 51.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES,
(fp):

Herr talman! När andra avdelningens ärade ordförande höll sitt första anförande här uttalade han sin glädje över det ökade penningtillflödet till åttonde huvudtiteln, och jag tror att vi alla kan instämma i denna glädjeyttring, även om tyvärr större delen av ökningen beror på rena automatiken, varför det i själva verket inte händer särskilt mycket genom det ökade anslaget. Jag kan också förstå att avdelningens ordförande uttalade vissa bekymmer över de många motioner som har kommit andra

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

avdelningen till del, över 300 st. Detta tynger givetvis arbetet inom avdelningen och måste vara särskilt besvärande för en ordförande som skall se till att avdelningen blir färdig i tid med sitt arbete, men å andra sidan vittnar väl de många motioner som har hamnat i andra avdelningen om ett synnerligen stort intresse ibland riksdagens ledamöter för de uppgifter som andra avdelningen skall svara för. Jag tycker att det bör vara en anledning till glädje.

Ordföranden hade hoppats på ett sabbatsår. Han blev besviken. Men om han närmare tänker på saken tror jag nog att han delar min uppfattning, att det är glädjande att det finns så stort intresse.

Avdelningen måste ju, liksom alla andra avdelningar och utskott, gå ganska hårdhänt fram bland motionerna. När denna riksdag är slut och vi kan ta del av resultatet, tror jag vi skall finna att ytterst få av dessa över 300 motioner har bifallits och att ganska få har lett till reservationer. Det måste, som sagt, vara en mycket hård mangling, men det måste väl också vara självklart att i mängden av motioner finner de som granskar dem en del av stort värde och intresse. Dessa motioner får gå före de andra och leder till reservationer.

Detta gäller också för detta utlåtande, nr 39. Herr Thorsten Larsson har redan talat om ungdomsverksamheten, och jag kan helt instämma med de synpunkter han har anfört.

Ungdomsproblemen blir, som vi alla vet, alltmera besvärande. Det går inte en enda dag utan att man stöter på dessa problem när man öppnar tidningen. Just nu är vi väl rätt allmänt upprörda över vad som hände i Trollhättan, då några raggare, som de kallas, tvingade in en flicka mellan två bilar och släpade henne hundratals meter med risk att hon skulle allvarligt skadas. När då några andra ungdomar försökte komma till flickans hjälp, tvingades de att välja mellan att bli misshandlade eller att lämna ifrån sig kontanter.

Det är rätt skrämmande, men det är ju ingenting ovanligt. En nästan ännu

mer upprörande sak kunde man läsa i tidningarna i dag, nämligen om den vandelisering som har förekommit i ett studenthem i Göteborg. Man tycker att man av ungdomar i den ställningen skulle ha rätt att kräva det vett och den hyfsning som gjorde sådana saker omöjliga. Men det är väl så att de vanor, som man har fått, jag höll på att säga från barnsben, de sitter gärna i, var man sedan än hamnar. Om de ungdomar, som gjorde sig skyldiga till denna förstörelse, hade kommit med i ungdomsverksamheten och varit med i ungdomsrörelsen, är jag säker på att de hade fått en helt annan känsla av ansvar än vad de nu har visat.

Herr talman, jag tänker närmast säga några ord om instruktörsverksamheten. Herr Thorsten Larsson talade också om den. Från organisationernas sida anses att bidragen är för små. Det är en väldig konkurrens på arbetsmarknaden, och med det statsbidrag som utgår till instruktörerna är det ofta mycket svårt för organisationerna att få lämpliga personer att åta sig denna uppgift. Det skulle därför ha varit mycket angeläget att höja bidragens storlek. Men man kan ju inte få allt, som jag tidigare nämnde, och vi har fått vara mycket hårda i vår granskning. När det gäller instruktörsverksamheten har vi reserverat därför stannat vid att hellre gå på det andra kravet ifrån organisationernas sida, nämligen kravet på ett större antal instruktörer.

Det är, som herr Larsson påpekade, bidrag till inte mindre än 115 tjänster som organisationerna begär, medan det nu finns utrymme för bara 47, alltså mindre än hälften av det behov som har anmälts. I den situation vi har befunnit oss i har vi ansett det vara mera nödvändigt att få fram ett ökat antal instruktörer. Vi hoppas att organisationerna på annat sätt skall kunna skaffa de pengar som är nödvändiga för att anställa kvalificerade krafter i instruktörsverksamheten. Det är rätt viktigt att instruktörerna är kvalificerade. De intar så att säga en nyckelposition. De skall vara vägledarna, och därför är det nödvändigt att få rätt man på rätt plats. Från

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

organisationernas sida har man alltså trots sig kunna få fram kvalificerat folk, och i den situationen tycker vi reservanter att det är absolut ofrånkomligt, att de också får den här hjälpen.

Jag ber, herr talman, att i likhet med herr Thorsten Larsson få ansluta mig till reservationen vid punkten 51.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber först att få säga några ord om punkt 51.

Det finns väl inga delade meningar om vårt intresse för hemgårdarna, men i riksdagens båda kamrar brukar vi ju alltid ta hänsyn till om det pågår en utredning på ett visst område eller inte. Jag vill erinra om vad utskottsmajoriteten här skriver: »Frågan om det statliga stödet till ungdomsverksamheten prövas för närvarande av särskilt tillkallade sakkunniga. Till de problem som därvid måste bli föremål för överväganden hör frågan om statens bidrag till den av Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar bedrivna verksamheten. På grund härav anser sig utskottet icke böra biträda de i motionerna gjorda yrkandena.» Det är väl också en regel som vi brukar tillämpa här. Det är inte heller så lätt att utan vidare säga vad som är den riktiga vägen när det gäller den verksamhet som det här är fråga om. Jag ber därför, herr talman, att i fråga om punkt 51 få yrka bifall till statsutskottets utlåtande.

Vad sedan gäller punkt 52 ber jag att få särskilt vända mig till fröken Andersson.

Vi har behandlat en motion från högern om att bidrag icke skall utgå till de politiska ungdomsorganisationerna som en följetong under en lång följd av år. Jag försäkrar fröken Andersson att jag inte på något sätt vill vara elak när jag säger följande: Jag förvånar mig inte alls över att högerns ungdomsförbund tar emot bidrag, ty när dessa bidrag nu finns är det ju ganska naturligt att man tar emot dem. Vad som gör mig litet ledsen är emellertid att genom denna motion blir ju våra politiska ungdomsorganisationer

diskriminerade i förhållande till andra ungdomsorganisationer. Alldeles oavsett vilket partis ungdomsförbund det gäller gör dessa organisationer samma goda insats i ungdomsarbetet som vad de andra organisationerna här gör. Vi har nu haft denna motion till behandling så många gånger att vi i år inte remitterat den. Om fröken Andersson skulle önska att vi gör det t. ex. nästa år, ifall motionen då kommer igen, vilket jag utgår ifrån att den gör, skall vi gärna remittera den till högerns ungdomsförbund. Jag är inte alls säker på att man där har samma uppfattning som fröken Andersson på denna punkt.

Vad jag vill fastslå är att vi anser att de politiska ungdomsorganisationerna är ett mycket värdefullt element i samhällslivet. Jag har mycket svårt att tro att de ungdomar som deltar i arbetet inom dessa organisationer skulle tillhöra de gäng som herr Andersson nyss talade om. Jag är övertygad om att medlemmarna av de politiska ungdomsorganisationerna ger varandra en fostran som är av stor betydelse för framtiden. Denna politiska skolning och fostran har om något stor framtida betydelse för vårt land.

Vad sedan gäller övriga delar av punkt 52, som handlar om ungdomsledarna, vill jag bara erinra om vad utskottet skrivit. Det skulle kanske te sig egendomligt om vad som här sagts i debatten inte bemöts närmare. Därför ber jag att få läsa upp litet av utskottets skrivning. Utskottet anför:

»Departementschefen uttalade i 1962 års statsverksproposition att de av 1960 års folkbildningsutredning framlagda förslagen rörande det statliga stödet till ungdomsverksamheten icke borde läggas till grund för förslag till riksdagen utan att en speciell utredning av de med ungdomsverksamheten sammanhängande problemen borde göras. Utskottet framhöll för sin del i utlåtandet 1962: 8 (punkt 9, s. 6) med anledning av departementschefens uttalande sitt stora intresse för att frågorna rörande utformningen av det statliga stödet till bl. a. det fria och frivilliga ungdomsarbetet snart

Ang. det statliga stödet till ungdomsverksamhet

kunde bringas till en lösning, som vore ägnad att främja verksamhetens vidare utveckling och anpassning till de ändrade samhällsförhållandena. Under här förevarande punkt har departementschefen nu anmält, att särskilda sakkunniga på sensommaren 1962 tillkallats för ändamålet.

Utskottet vill, med anledning av yrkandet i motionerna I: 334 och II: 384 om åtgärder för utredningsarbetets skyndsamma bedrivande, erinra om sitt nyssnämnda uttalande. Utskottet förväntar, att ovannämnda utredning så snabbt som möjligt framlägger ett resultat av sina överväganden och att riksdagen sedan utan tidsutdräkt får ta ställning till på grundval av dessa överväganden framlagda förslag. Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet sålunda anfört.»

Vad utskottet här skrivit torde visa statsutskottets stora intresse just för denna sak. Det skulle också förvåna mig mycket om inte Kungl. Maj:t skulle ta all möjlig hänsyn till den riksdagsskrivelse som här kommer.

Vi kan vara överens om att det under punkt 52 finns många svårlösta frågor. Riksdagens båda kamrar har säkert mycket stort intresse just för dessa problem. Därför är det nödvändigt att vi får fram detaljerade förslag som grundar sig på en grundlig utredning av dessa frågor. Jag är, herr talman, övertygad om att om vi går den vägen kommer vi att åstadkomma den lyckligaste lösningen av dessa problem.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken ANDERSSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag är ledsen att herr Näsström ansåg sig behöva ta upp min principiella syn på statliga bidrag till politiska organisationer.

Jag kan inte hjälpa att jag tycker det är en rätt allvarlig utveckling att staten skall ge anslag också till dessa organisationer. Jag vill dock understryka vad jag

sade i mitt första anförande om vikten av arbetet inom dessa organisationer. Det finns exempel från utlandet som visar att man nog kan ta det här med en nypa salt.

Att frågan har varit uppe många gånger förändrar väl inte riktigheten av vårt principiella resonemang.

Herr Näsström tycker att man bör fråga högerens ungdomsförbund. Det är en sak som inte alls hör hit. Finns anslagen, är det klart att högerens ungdomsförbund vill ha en del liksom de andra, men felet är ju att anslagen till dessa organisationer över huvud taget finns. Jag vill tillägga att här har pläderats — med full rätt; jag har själv gjort det i visst sammanhang — för ökade anslag till ungdomsverksamhet av olika slag, men om man nu ger bidrag också till de politiska organisationerna, så blir det mindre över av anslagen till annan ungdomsverksamhet, som är minst lika viktig.

Jag tycker nog man bör lägga mer principiellt betonade synpunkter på denna, såsom jag tycker, rätt allvarliga fråga än vad herr Näsström här gör, men jag förstår att det inte lönar sig att diskutera den vidare. Nu pågår ju en utredning, om jag inte fattat fel, och min vädjan gick bl. a. ut på att denna utredning verkligen skulle ta upp frågan till en djup och allvarlig diskussion.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Herr Näsström hänvisade till att utskottets majoritet har skrivit att den utredning som tillsattes på hösten 1962 bör bedriva sitt arbete skyndsamt och att utskottet, såsom det så ofta heter, förväntar att man så snart som möjligt skall framlägga resultatet av utredningen.

Det är kanske banalt att erinra om det gamla ordspråket som säger att medan gräset växer dör kon, men jag tror att man med verkligt fog kan åberopa det ordspråket i detta sammanhang. Det är ju just nu vi har den mest besvärliga perioden. De stora ungdomskullarna befinner sig nu i tonåren, då det är som allra

mest kritiskt för dem. Herr Näsström sade själv att utredningen skulle få brottas med många och svåra problem, och vi kan alltså inte räkna med att det blir någon snabbutredning, och även om utredningen bedrivs skyndsamt så går åren, och de stora ungdomskullarna får inte den hjälp och det stöd de behöver.

Vad det här gäller är ju egentligen ganska blygsamma krav beträffande ungdomsledare och instruktörer. Hur utredningen än arbetar och vilket resultat den än kommer till så kommer den aldrig förbi att det är nödvändigt också i fortsättningen att ha ungdomsledare och instruktörer. Därför menar jag att ett bifall till reservationerna inte på något sätt kan föregripa utredningens resultat.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Om jag får vända mig till fröken Andersson, vill jag erinra om att när jag talade om en remittering till högerns ungdomsförbund, så gällde inte frågan huruvida förbundet skulle ta emot ett anslag som redan var beslutat, utan frågan gällde huruvida det för framtiden ville vara med om att det utdelades anslag till politiska ungdomsförbund.

I övrigt måste jag säga att jag har all respekt för personliga åsikter på den här punkten lika väl som på andra, men jag tillåter mig än en gång upprepa att jag inte tror att högerns ungdomsförbund har samma uppfattning som fröken Andersson har på denna punkt.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt de därunder framkomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepät propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Källqvist begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given

Anslag till utbildning av ungdomsledare varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 51, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Källqvist begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 57.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Punkten 52

Anslag till utbildning av ungdomsledare

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Nyström *m. fl.* (I: 123) och den andra inom andra kammaren av herr Lindahl *m. fl.* (II: 139), i vilka hemställts, att riksdagen för budgetåret 1963/64 måtte anvisa 2 miljoner kronor under anslagsrubriken Utbildning av ungdomsledare,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken Andersson *m. fl.* (I: 320) samt den

Anslag till utbildning av ungdomsledare

andra inom andra kammaren av fru *Kristensson* och fröken *Karlsson* (II: 380), i vilka anhållits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte dels besluta, att statsbidrag icke skulle utgå för utbildning av ungdomsledare för politiska organisationer, dels till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 520 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 334) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 384), i vilka föreslagits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte dels besluta att till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor, dels hos Kungl. Maj:t hemställa, att pågående utredning rörande stödet åt ungdomsverksamheten måtte bedrivas så skyndsamt, att förslag på grundval av dess betänkande kunde föreläggas 1964 års riksdag,

dels och två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 483) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 586), i vilka yrkats, att riksdagen — utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit — skulle under ecklesiastikdepartementets huvudtitel anvisa ytterligare 5 816 000 kronor till främjande av de fria och frivilliga ungdomsorganisationernas ungdomsfostrande arbete och fritidsverksamhet bland ungdom, varav 1 000 000 kronor enligt i motionerna närmare redovisad specificering avsåges för Utbildning till ungdomsledare och 3 525 000 kronor för ett nytt anslag till ungdomsorganisationernas administrationskostnader.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 320 och II: 380, i vad de avsåge ändring av statsbidragsbestämmelserna för ungdomsledarkurser, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 483 och II: 586, i vad de avsåge bidrag till ungdomsorgani-

sationernas administrationskostnader, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 334 och II: 384, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i punkten anført rörande utredningsarbetets bedrivande;

IV. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 123 och II: 139, I: 320 och II: 380, I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, sistnämnda sex motioner såvitt nu vore i fråga, till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

a) av fröken *Andersson* samt herrar *Virgin*, *Staxång* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett, att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 320 och II: 380, såvitt nu vore i fråga, besluta, att statsbidrag icke skulle utgå för utbildning av ungdomsledare för politiska organisationer;

b) av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Källqvist*, *Thorsten Larsson*, *Widén*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 334 och II: 384, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anført rörande utredningsarbetets bedrivande;

c) av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Källqvist*, *Thorsten Larsson*, *Widén*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 123 och II: 139 samt I: 483 och II: 586 ävensom med bifall till mo-

tionerna I: 334 och II: 384 samt med avslag å motionerna I: 320 och II: 380, sistnämnda sex motioner såvitt nu vore i fråga, till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor;

d) av fröken *Andersson* samt herrar *Virgin*, *Staväng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka under förutsättning av bifall till den med a) betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 320 och II: 380, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 123 och II: 139, I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, sistnämnda fyra motioner såvitt nu vore i fråga, till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 520 000 kronor.

Fröken ANDERSSON, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation a.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna b och c.

Herr NÄSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga moment i statsutskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i den nu föredragna punkten gjorda hemställan.

I fråga om mom. I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle godkänna den av fröken *Andersson* m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden

Anslag till utbildning av ungdomsledare och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fröken *Andersson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller var statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 52 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av fröken *Andersson* m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fröken *Andersson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 18.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr *Widén* anmälde, att han av miss-tag röstat för nej-propositionen.

På gjord proposition bifölls härpå vad utskottet i mom. II hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande mom. III framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Axel Johannes Andersson* m. fl. vid punkten avgivna, med b betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Ang. bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 52 mom. III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med b betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 39.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidkommande mom. IV gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innehölles i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med c betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse.

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 52 mom. IV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med c betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 38.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 53

Ang. bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 200 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyström m. fl.* (I: 122) och den andra inom andra kammaren av fru *Jäderberg m. fl.* (II: 130),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Isacson* (I: 204) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II: 248),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 334) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 384),

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 483) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 586).

I motionerna I: 334 och II: 384 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte anhålla hos Kungl. Maj:t, att pågående utredning rörande stödet åt ungdomsverksamheten måtte bedrivas så skyndsamt, att förslag på grundval av dess betänkande kunde föreläggas 1964 års riksdag eller — därest så icke befunnas möjligt — att förslag om höjning av anslagsgrunderna för bidrag till ungdomens fritidsverksamhet från och med budgetåret 1964/65 dock förelades nästa års riksdag, antingen efter delförslag från den pågående utredningen eller efter särskild prövning.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 122 och II: 130, I: 204 och II: 248 samt I: 483 och II: 586, sistnämnda fyra motioner såvitt nu vore i fråga till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 200 000 kronor;

II. att motionerna I: 334 och II: 384, såvitt nu vore i fråga, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Axel Johannes Andersson, Källqvist, Thorsten Larsson, Widén, Nils-Eric Gustafsson, Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 334 och II: 384, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att om förslag på grundval av pågående utredning rörande stödet åt ungdomsverksamheten icke i sin helhet kunde föreläggas 1964 års riksdag förslag om höjning av anslagsgrunderna för bidrag till ungdomens fritidsverksamhet från och med budgetåret 1964/65 dock måtte föreläggas nästa års riksdag, antingen efter delförslag från

den pågående utredningen eller efter särskild prövning.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Sedermera gjordes enligt de rörande mom. II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 54

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 771 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehävt

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött* och herr *Larsson, Åke*, (I: 27) samt den andra inom andra kammaren av herr *Allard m. fl.* (II: 32),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nyström m. fl.* (I: 121) och den andra inom andra kammaren av herr *Svanberg m. fl.* (II: 147),

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 212) och den andra inom andra kammaren av herr *Lindkvist m. fl.* (II: 255),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Andersson m. fl.* (I: 320) samt den andra inom andra kammaren av fru *Kristensson* och fröken *Karlsson* (II: 380),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ernst Olsson m. fl.* (I: 334) och den andra inom andra kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (II: 384),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 404) och den andra inom andra kammaren av herr *Björkman* (II: 480),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 483) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 586).

I motionerna I: 320 och II: 380 hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte a) besluta, att statsbidrag icke skulle utgå till instruktörsverksamhet till politiska organisationer, b) till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 689 000 kronor.

I motionerna I: 334 och II: 384 hade anhållits, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte uppräknat Kungl. Maj:ts förslag till anslag till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer med 180 000 kronor att disponeras för ytterligare 15 instruktörstjänster samt med 28 200 kronor att disponeras för höjning av instruktörernas rese- och traktamentsersättningar från 4 400 kronor till 5 000 kronor.

I motionerna I: 483 och II: 586 hade yrkats, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen — utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit — skulle under ecklesiastikdepartementets huvudtitel anvisa ytterligare 5 816 000 kronor till främjande av de

fria och frivilliga ungdomsorganisationernas ungdomsfostrande arbete och fritidsverksamhet bland ungdom, varav 489 000 kronor enligt i motionerna närmare redovisad specificering avsåges för Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 27 och II: 32 samt I: 483 och II: 586, i vad de avsåge ändring av bestämmelserna om statsbidrag till instruktör inom ungdomsorganisationer, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 27 och II: 32, I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, i vad de avsåge statsbidrag till instruktörs rese- och traktamentskostnader, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, i vad de avsåge ökat antal instruktörsbidrag, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 121 och II: 147, i vad de avsåge instruktörsbidragen till Sveriges ungdomsorganisationers landsråd, Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund, Sveriges fältbiologiska ungdomsförening och Sveriges elevers centralorganisation, icke måtte av riksdagen bifallas;

V. att motionerna I: 483 och II: 586 i vad de avsåge instruktörsbidragen till Sveriges ungdomsorganisationers landsråd, Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund, Sveriges fältbiologiska ungdomsförening och Sveriges elevers centralorganisation, icke måtte av riksdagen bifallas;

VI. att motionerna I: 404 och II: 480 icke måtte av riksdagen bifallas;

VII. att motionerna I: 212 och II: 255, i vad de avsåge instruktörsbidraget till Sveriges elevers centralorganisation, icke måtte av riksdagen bifallas;

VIII. att motionerna I: 320 och II: 380, i vad de avsåge ändring av statsbidragsbestämmelserna, icke måtte av riksdagen bifallas;

IX. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å

Ang. bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

motionerna I: 27 och II: 32, I: 121 och II: 147, I: 212 och II: 255, I: 320 och II: 380, I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 771 000 kronor.

Reservationer hade anförts

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Källqvist, Thorsten Larsson, Widén, Nils-Eric Gustafsson, Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottet på anförda skäl bort under III hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, besluta att inrätta ytterligare 15 instruktörsbidrag;

b) av fröken *Andersson* samt herrar *Virgin, Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka ansett, att utskottet bort under VIII hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 320 och II: 380, såvitt nu vore i fråga, besluta, att statsbidrag icke skulle utgå till instruktörsverksamhet vid politiska organisationer;

c) av herrar *Axel Johannes Andersson, Källqvist, Thorsten Larsson, Widén, Nils-Eric Gustafsson, Eliasson* i Sundborn, *Svensson* i Ljungskile, *Larsson* i Hedenäset, *Löfroth* och *Nelander*, vilka under förutsättning av bifall till den med a) betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586 ävensom med avslag å motionerna I: 27 och II: 32, I: 121 och II: 147, I: 212 och II: 255 samt I: 320 och II: 380, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 1 017 000 kronor;

d) av fröken *Andersson* samt herrar *Virgin, Staxäng* och *Nilsson* i Göingegården, vilka under förutsättning av bifall

till den med b) betecknade reservationen ansett att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 320 och II: 380 ävensom med avslag å motionerna I: 27 och II: 32, I: 121 och II: 147, I: 212 och II: 255, I: 334 och II: 384 samt I: 483 och II: 586, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 689 000 kronor.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna a och c.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation b.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt beträffande mom. I och II, därefter särskilt angående mom. III, vidare särskilt rörande mom. IV—VII samt slutligen särskilt i fråga om vartdera av mom. VIII och IX. På gjord proposition bifölls till en början vad utskottet i mom. I och II hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande mom. III framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till ut-

Anslag till Föreningen Nordens allmänna verksamhet
skottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 54 mom. III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Axel Johannes Andersson* m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 38.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. IV—VII hemställt.

I vad gällde mom. VIII, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle godkänna den av fröken *Andersson* m. fl. vid punkten avgivna, med b betecknade reservationen.

Härpå gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. IX hemställt.

Punkterna 55—67

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 68

Anslag till Föreningen Nordens allmänna verksamhet

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

I detta hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arne Geijer* m. fl. (I: 325) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin* m. fl. (II: 389),

dels ock en inom andra kammaren av herr *Braconier* m. fl. väckt motion (II: 234).

I motionerna I: 325 och II: 389 hade hemställts, att riksdagen för budgetåret 1963/64 måtte besluta om sådan höjning av anslaget till nordiskt-kulturellt samarbete, att bidrag med 150 000 kronor till Föreningen Nordens allmänna verksamhet och skötsel kunde lämnas.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionen II: 234 icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 325 och II: 389, till Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 770 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Näsström, Einar Persson, Fritz Persson* och *Rikard Svensson*, fru *Waltheim*, herrar *Mårtensson, Hjorth, Karlsson* i *Olofström* och *Mellqvist* samt fröken *Olsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen

Anslag till Föreningen Nordens allmänna verksamhet

dagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 325 och II: 389, till Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! På denna punkt har vi tyvärr inte kunnat ena oss. Som jag nämnde i mitt lilla inledningsanförande har vi till behandling haft många väl motiverade motioner, till vilka torde höra de motioner som är aktuella under denna punkt. Vid den allmänna avvägningen har dock departementschefen inte ansett sig kunna anslå större belopp på denna punkt än vad han gjort. Vi reservanter har också anslutit oss till detta. Vi anser att det för detta år har varit tillräckligt med de förslag som regeringen har lämnat för ändamålet. Vi är alla mycket intresserade av det samarbete som det här talas om, och vi hoppas att det skall utvecklas undan för undan. Men med hänsyn till det läge som vi nu befinner oss i måste jag tyvärr säga, herr talman, att denna punkt, som jag ser det, inte är den mest angelägna punkt där vi bör uppräknas kungens förslag eller komma med nya förslag.

I anledning av detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid punkten 68 avgivna reservationen av mig m. fl.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag skall inte diskutera med herr Näsström om det här är den mest angelägna av de punkter där utskottet har föreslagit avvikelser från Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill bara påstå att det är en mycket angelägen punkt.

Vi är ju alla intresserade av det nordiska samarbetet, och därom vittnar inte minst den anslutning som motionerna på den här punkten har fått från alla partier. Den som har haft något att göra med Föreningen Nordens arbete och som inser hur betydelsefullt detta är, han är också angelägen om att ge Föreningen Norden bättre möjligheter att göra sin

insats. Nu är Föreningen Norden för sitt arbete beroende av gåvor. Föreningen ordnar ett rikslotteri, och vi som är med om att sälja lotterna vet att det blir allt svårare och svårare att få avsättning för dem. Det kan alltså inte nu längre komma in några stora pengar den vägen. Enda möjligheten för Föreningen Norden att fortsätta och utveckla sitt arbete är därför att föreningen får ett ökat stöd. Det har ju också reservanterna insett, då de säger att de »finner goda skäl tala för att av anslagshöjningen förstärkning i viss utsträckning kan ske av bidraget till Föreningen Nordens allmänna verksamhet».

Jag ber, herr talman, att allvarligt få understryka vikten av att i det nordiska samarbetets namn Föreningen Norden får den hjälp som den så väl behöver, och med det ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häri instämde herr *Dahl* (s).

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Näsström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 68 mom. II, röstar

Ang. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Näsström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 67;
Nej — 50.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 69—80

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 81

Ang. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

I förevarande punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 67, av herr *Kronstrand* m. fl., och II: 84, av herr *Keijer* m. fl., till Bidrag till svenska ekumeniska nämnden för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 27 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 67 och II: 84 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till svenska ekumeniska nämnden till gäldande av den svenska andelen i årsavgiften till Kyrkornas världsråd skulle uppräknas med 13 000 kronor till 40 000 kronor.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson* samt herrar *Axel Johannes Andersson*, *Virgin*, *Källqvist*, *Thorsten Larsson*, *Widén*, *Nils-Eric Gustafsson*, *Staxäng*, *Nilsson* i Göingegården, *Elias-*

son i *Sundborn*, *Svensson* i *Ljungskile*, *Larsson* i *Hedenäset* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 67 och II: 84, till Bidrag till svenska ekumeniska nämnden för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

Herr **ANDERSSON, AXEL JOHANNES**, (fp):

Herr talman! Den här frågan är redan väl bekant för kammarens ledamöter, och därför kanske jag inte behöver säga så många ord.

Utskottsmajoriteten och tidigare riksdagsmajoriteten har uttalat att en höjning av bidraget till svenska ekumeniska nämnden skulle följa höjningen av kyrkofondsanslaget till Lutherska världsförbundets svenska sektion. Men nu är det på det sättet, att svenska ekumeniska nämnden inte bara har att betala denna årsavgift till Kyrkornas världsråd, utan därmed sammanhänger också ett mycket stort bidrag som går till rådets internationella hjälpverksamhet. Till årsavgiften på cirka 78 000 kronor kommer alltså bidraget till hjälpverksamheten med 141 000 kronor, sammanlagt ungefär 220 000 kronor.

Detta motiverar — anser jag och övriga reservanter — en höjning av bidraget till ekumeniska nämnden. Det skulle vara en höjning från 27 000 till 40 000 kronor. Den summa som det här rör sig om är alltså 13 000 kronor, och jag tycker nog att kammaren skulle kunna orka med att godta den ökningen, trots det allmänna resonemanget att om man tar en slant här och en slant där blir det en hel del pengar, när man lägger ihop beloppen. För ekumeniska nämnden däremot har beloppet, även om det inte är så stort, en verklig betydelse.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herr *Kronstrand* (fp).

Om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Med hänsyn till vad utskottet skrev 1961 på den här punkten kan jag fatta mig mycket kort. Jag vill bara erinra om att vi då framhöll, att vi förutsatte att eventuella framställningar till Kungl. Maj:t om höjningar av de till svenska ekumeniska nämnden och Lutherska världsförbundets svenska sektion utgående bidragen till årsavgifter till Kyrkornas världsråd respektive Lutherska världsförbundet i fortsättningen i görligaste mån prövades enligt likformiga grunder. Med hänvisning till detta uttalande avstyrkte utskottet de motioner i denna fråga som förelåg vid 1962 års riksdag. Även i år åberopar utskottet detta uttalande.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgiva reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 39 punkten 81, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr tal-

mannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 62;

Nej — 58.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 82

Lades till handlingarna.

Om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 18, i anledning av väckta motioner om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 519, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 631, av herr *Ohlin m. fl.*,

2) motionen II: 11, av herr *Ekström* i Iggesund *m. fl.*

I motionerna I: 519 och II: 631 hade hemställts, att riksdagen måtte — med erinran om 1945 och 1952 års riksdagens beslut — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att den av stämpelutredningen i betänkande SOU 1961: 37 föreslagna nya lagstiftningen på stämpelområdet, innebärande teknisk samordning och förenkling samt anpassning av avgifterna efter det ändrade penningvärdet, måtte föreläggas innevarande års riksdag med de justeringar i enskilda punkter, som remissbehandlingen kunde motivera.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

Om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter

1) de likalydande motionerna I: 519, av herr Lundström m. fl., och II: 631, av herr Ohlin m. fl., om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter, ävensom

2) motionen II: 11, av herr Ekström i Iggesund m. fl., om befrielse från stämpelavgift vid överlåtelse av fast egendom i samband med sammanslagning av kommunala bostadsföretag,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Stefanson, Lundström, Gustafson* i Göteborg och *Christenson* i Malmö, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 519 och II: 631, ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen, med bifall till nämnda motioner, måtte — med erinran om 1945 och 1952 års riksdagens beslut — i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den av stämpelutredningen i betänkande SOU 1961: 37 föreslagna nya lagstiftningen på stämpelområdet, innebärande teknisk samordning och förenkling samt anpassning av avgifterna efter det ändrade penningvärdet, måtte föreläggas innevarande års riksdag med de justeringar i enskilda punkter, som remissbehandlingen kunde motivera.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! För två år sedan avlämnades en utredning om en ny stämpelförordning, bl. a. innebärande viss teknisk samordning, förenkling och anpassning av avgifterna efter det förändrade penningvärdet. Om den nya förordningen genomförs beräknas statens inkomster öka med 16 miljoner kronor om året.

Då staten behöver inkomster föreslog vi från folkpartiets sida redan i fjol att man skulle begagna denna inkomstkälla utan dröjsmål. Det finns säkerligen andra skatter och avgifter som det är långt mindre befogat att ta ut än de som det här är fråga om. I fjol ansågs emellertid att remisserna på utredningen inte var färdigbehandlade, och därför kunde förslaget inte genomföras förrän i år. Men i år kom det inte heller något

förslag från regeringen. Skälet är, säger finansministern, att postutredningen nu kommit fram med ett förslag om att stämpelväsendet skall flyttas från posten till kontrollstyrelsen, och den frågan är inte färdigbehandlad ännu, varför man måste dröja med antagandet av de nya stämpelavgifterna minst ett år till.

Folkpartiet tycker att det är en bräcklig motivering som man här anför. Bör man inte kunna genomföra en taxeändring oavsett att den nuvarande uppborndsmyndigheten kanske om något år skall lämna ifrån sig sin uppgift till någon annan?

Jag vill påpeka att detta är en mycket gammal fråga. Redan 1945 skrev riksdagen till regeringen och begärde en utredning om en ny stämpelförordning. Det är 18 år sedan dess. Det blev ingenting av då. År 1952 gjorde riksdagens revisorer anmärkning på att det var orimligt att fortsätta med den stämpelförordning och de taxor som gällt dithills. Man skrev på nytt från riksdagen till regeringen, och då kom alltså utredningen till stånd. Det är att observera att de nuvarande avgifterna i vissa avseenden är oförändrade sedan 1920-talet, i några fall äldre. Vi tycker att det är rimligt att staten efter denna långa tid utan dröjsmål sätter den nya lagstiftningen i kraft och tillgodogör sig de inkomster som den kan ge.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Personligen är jag självfallet mera intresserad av förslag i denna riktning än av de förslag, som herr Lundström i regel brukar vara talesman för i denna kammare — hans nu framställda förslag syftar ju ändå till att tillföra statsverket större inkomster.

Utskottet har likväl inte fallit för den frestelse förslaget innebär. Utskottet anser att frågan i sak redan är utredd, och förmodligen kommer det att göras en del justeringar i det förslag som en gång kommer. Eftersom man nu är i färd med att göra en omorganisation, finner ut-

Om ändrad lagstiftning angående stämpelavgifter

skottets stora majoritet — även om herr Lundström anser att dess motivering är bräcklig — att man bör tåla sig och avvakta genomförandet av omorganisationen och i anslutning därtill kommande förslag om revision av stämpelavgiften.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att såväl herr Eriksson och utskottet som finansministern är intresserade av att staten skall få större inkomster. Jag beklagar emellertid, att man i detta likasom i så många andra fall låter utredningar, som pågår och som beställes i en ständig ström, förhindrar genomförandet av rimliga förslag. Det händer säkert även den mest intresserade, att han kan bli förvirrad av detta utredningsmaskineri och de olika förslag som detta frambringar.

Det är väl vad som här har skett. Jag anser dock att detta är ett sådant fall där man borde ha kunnat genomföra den föreslagna höjningen av stämpelavgifterna oavsett den ifrågasatta förändringen i uppbördsväsendet beträffande vem som skall ha hand om stämpelarna.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag kan väl instämma i herr Lundströms värdering på en punkt, nämligen att det är åtskilligt som utredes och på det sättet förberedes för beslut.

Emellertid är det väl en överdrift att påstå, att det till följd härav inte blir utfört någonting av det som rimligen borde genomföras. Vi är ju här i riksdagen i full färd med att genomföra en hel rad reformer, som just har framkommit efter förslag av utredningar. Jag förmodar att även herr Lundström anser att de flesta av dessa reformer kan vara rimliga. Den reform som herr Lundström nu förordar behöver väl ändå inte ges någon prioriteringsställning.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen, som

för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, yttrade, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lundström* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 18 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 25.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv

På gjord proposition bifölls sedermera vad utskottet i punkten 2 hemställt.

Om upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 21, i anledning av väckt motion av upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 187, av herr *Larsson* i Hedenäset, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta

dels om upphävande av tiondebeskattningen av laxfiske i Torne älv,

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om snar utredning och förslag syftande till retroaktiv återbetalning av till statsverket inredovisade tiondelaxmedel från Torne älv, enligt vad i motionen anförts.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på återopade grunder hemställt, att motionen II: 187, av herr *Larsson* i Hedenäset, om upphävande av tiondebeskattningen av laxfisket i Torne älv, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Gustaf Elofsson* och *Vigelsbo*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 187 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om

1) förslag till innevarande års höstriktdag rörande upphävande av tiondebeskattningen av laxfisket i Torne älv, samt

2) utredning och förslag till innevarande års höstriktdag rörande retroaktiv återbetalning av till statsverket inredovisade laxtiondemedel i enlighet med vad i motionen anförts.

Herr **ELOFSSON, GUSTAF**, (cp):

Herr talman! Det är här fråga om en mycket gammal beskattningsform, som

egentligen för länge sedan borde ha varit undanröjd. Den tiondebeskattning som vi haft på andra håll i vårt land har upphört men gäller fortfarande beträffande laxfisket i Torne älv. Från finsk sida har man för länge sedan avvecklat denna beskattningsform och t. o. m. återbetalat pengarna till strandägarna på den andra sidan älven.

Nu har ju denna fråga varit uppe vid flera tillfällen. Utskottet hänvisar till att en svensk-finsk kommission sysslar med gemensamma frågor på detta område.

Jag tycker att det inte finns något fog för att behålla denna beskattning, helst som vi ju kan se av den redovisning som gjorts att det inte rör sig om några större summor — det högsta beloppet har varit 9 119 kronor ett år och sedan har det varit mindre belopp ned till 131 kronor år 1940. Då kan det vara skäl till att fortast möjligt avskaffa denna gamla s. k. förmån för prästerskapet.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den reservation, som avgivits av mig och herr *Vigelsbo* och som innebär att ärendet skall avgöras vid innevarande års höstriktdag.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s):

Herr talman! Utskottet delar ju helt både motionärernas och reservanternas uppfattning — det är ingen tvekan om att det här gäller en övergiven beskattningsform — en gammal kvarleva. För att göra sig underrättat om hur det förhöll sig med saken remitterade bevillningsutskottet ärendet till länsstyrelsen i Norrbottens län. Bara detta, att bevillningsutskottet remitterar ett ärende, är en unik företeelse, men så pass allvarligt tog vi på denna uppgift att vi hörde länsstyrelsen i berörda område.

Eftersom länsstyrelsen i sitt remissyttrande meddelar, att denna fråga praktiskt taget redan är löst, anser vi att det vore att slå in öppna dörrar om utskottet skulle — som nu föreslås — skriva till Kungl. Maj:t och hemställa om upphävande av denna beskattning. Det framgår nämligen av remissyttrandet att den svensk-finska kommissionen behandlar bl. a. dessa frågor och kommer att före-

Ang. ersättning från moderskapsförsäkringen för resor i samband med tandvård slå att denna beskattningsform skall upphöra. Därmed är saken, herr talman, avgjord.

Det är däremot inte fallet beträffande den andra delen av reservanternas yrkande, vari föreslås utredning och förslag rörande retroaktiv återbetalning av vad som tidigare inbetalats till statsverket genom denna skatt. Detta förslag anser sig utskottet inte kunna acceptera.

Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan, herr talman!

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. ersättning från moderskapsförsäkringen för resor i samband med tandvård

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 22, i anledning av väckta motioner angående ersättning från moderskapsförsäkringen för resor i samband med tandvård.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 278 i första kammaren av herr *Carlsson, Eric, m. fl.* samt nr 325 i andra kammaren av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i ersättning för utgifter för tandläkarvård i samband med havandeskap och nedkomst skulle ingå ersättning för kostnader för resor enligt de grunder, som gällde för sådan ersättning vid besök hos läkare.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 278 och II: 325, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits, utom av annan, av fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson, Gustavsson* i Alvesta och *Carlsson* i Huskvarna, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: 278 och II: 325, måtte för sin del antaga i reservationen införda förslag, nämligen

1. förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 kap. 5 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring; och

2. förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 25 maj 1962 (nr 385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordning).

Herr **CARLSSON, ERIC, (cp):**

Herr talman! Det finns till detta utskotts utlåtande fogad en reservation av fröken *Nordström* m. fl. Den reservationen grundar sig på motionerna nr 278 i denna kammare och 325 i medkammaren, undertecknade av inte mindre än 16 ledamöter från samtliga de fyra demokratiska partierna, vari hemställes om en bättre lösning av denna fråga än den riksdagen i fjol kom till.

Det är tydligt att denna fråga angående reseersättning i samband med mödratandvård av en del kan betraktas som en liten fråga. Det är ju inte många som är berörda av den saken. Men å andra sidan är det en ganska stor fråga för dem som denna sak gäller. Det är här fråga om en liten grupp människor, men deras krav på rättvisa och likställdhet med övriga, som erhåller ersättning för tandvårdskostnader, är inte mindre starka för det. Vi har ansett att när man nu genomfört en förbättrad tandvård för blivande och nyblivna mödrar, bör de också få ersättning för resekostnader i samband med sådan tandvård på samma sätt som vid läkarbesök.

Utskottet har visserligen sagt, att det pågår en utredning om att lägga in tandvården under sjukkassan, och det är ju

Ang. ersättning från moderskapsförsäkringen för resor i samband med tandvård riktigt. Utskottet säger vidare att man i avvaktan på den utredningen skall låta det vara med resebestämmelserna. Jag skulle för min del vilja säga — och jag tror vi motionärer är ense på den punkten — att det ju här inte är fråga om ersättning för tandvård eller inte. Den saken är redan löst. Här är det fråga om likställighet mellan dem som har resekostnader och dem som inte har det. Vi menar att det är viktigt att man får möjligheter till vård för samma kostnad oavsett var man bor, att alltså glesbygdens människor inte skall ha extra kostnader för att de har större avstånd till tandvården.

Med den motiveringen skall jag be att få yrka bifall till den reservation, som här finns antecknad till utskottets utlåtande.

I detta anförande instämde herr *Svanström* (cp) och herr *Pettersson, Harald*, (cp).

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Det krav som reservanternas här framfört avser en liten detalj i det stora sammanhanget när det gäller tandvården. Utskottet har erinrat om vad som hände under föregående år, när vi fattade beslut i samband med proposition nr 90 om att blivande mödrar skulle få tandvårdersättning. Att resorna inte kom med den gången berodde på att såväl socialpolitiska kommittén som departementschefen ansåg, att den frågan borde utredas närmare. Det är detta som sker inom sjukförsäkringsutredningen, som behandlar en hel rad detaljfrågor som berör sjukförsäkringen. Vi tycker att motionärerna och reservanternas hade kunnat ge sig till tåls tills den utredningen ligger på bordet, så att det blir klart att heller ingen orättvisa sker mot andra grupper än blivande mödrar i fråga om dessa fria resor.

Vi anser inom utskottet att reformen av i fjol för blivande mödrar var så stor och värdefull, att man inte kan göra så stor sak av en sådan detalj som om det finns statsbidrag till resan eller ej när man skall till tandläkaren.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp):

Herr talman! Jag erkänner att reformen i fjol var värdefull, men jag vill också erinra om att man bör ha samma möjligheter till denna tandvård oavsett var man bor. Det är på den punkten vi vill ha rättvisa och likställighet.

Herr Svensson må argumentera hur han vill, men han kan inte komma förbi det faktum, att den som har långt till sin tandläkare får resekostnader som den inte har som bor på orten där det finns tandläkare. Vi menar att det på den punkten vore motiverat att alla hade samma möjligheter.

Det har sagts tidigare i denna kammar i dag, att det är tur att det finns utredningar att hänga upp ett avslagsyrkande på, så att intet behöver ske. Jag anser dock, herr talman, att denna sak är så pass klar att den inte behöver bli föremål för ytterligare utredning. Här finns det anledning att följa reservationen, och jag tror att man kan göra det utan att det är förenat med några som helst risker. Det lär inte bli någon samhällsomstörtning för att man följer reservationen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt därunder föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fröken Nordström m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller var andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 22, röstar

Om åtgärder mot falskskyltning av motorfordon

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fröken Nordström m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu voting medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 37.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner om tillämpning av upphandlingskungörelsen å kommuner och allmännyttiga bostadsföretag, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om åtgärder mot falskskyltning av motorfordon

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av väckt motion om åtgärder mot falskskyltning av motorfordon.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 472, av herr *Wiklund*, hade hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag — efter vederbörlig utredning — till åtgärder ägnade att på ett bättre sätt än för närvarande vore möjligt hindra falskskyltning av motorfordon.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet hemställt, att riksdagen i anledning av motionen II: 472 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört.

I sitt yttrande över motionen hade utskottet bland annat anfört, att det, enligt vad utskottet inhämtat, inom kommunikationsdepartementet övervägdes en utredning om registreringsförfarandet och därmed sammanhängande bestämmelser, och att det syntes utskottet lämpligt, om därvid även frågan om åtgärder mot falskskyltning uppmärksammades.

Reservation hade anmälts av herr *Sörlin*, som dock ej antytt sin mening.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Anledningen till att jag vid detta utskottsutlåtande anmält reservation är att utskottet enligt min mening icke bort hemställa om riksdagsskrivelse i detta ärende. Utskottet skriver att en utredning överväges inom kommunikationsdepartementet angående registreringsförfarandet och därmed sammanhängande bestämmelser beträffande motorfordon. Enligt utskottet bör därvid även fråga om åtgärder mot falskskyltning uppmärksammas.

Eftersom vederbörande departement redan har sin uppmärksamhet på den fråga det gäller och riksdagen icke utan vägande skäl bör giva till känna sin mening har jag ansett att motionen icke bort föranleda någon riksdagens åtgärd.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om utredning rörande mikrofilmningens användning inom svenskt arkiv- och biblioteksväsen bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 96, med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 99, med förslag till vissa organisationsändringar inom överståthållarämbetets skatteavdelning, m. m.;

nr 115, med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.;

nr 118, med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar, m. m.; och

nr 119, angående fackrepresentationen i skolstyrelserna.

Anmäldes och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskomst mellan Sverige och Jugoslavien angående reglering av vissa finansiella fordringar;

konstitutionsutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om införande i svensk tryckfrihetslagstiftning av den s. k. genmälesrätten;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1963/64 inom socialdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1963/64 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1963/64 till bostadsrabatter jämte i ämnet väckta motioner;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medelsbehovet under anslaget Marinförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medelsbehovet under anslaget Flygförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1963/64;

nr 48, i anledning av väckta motioner om statens övertagande av kommunernas kostnader för förtidspensioneringen; samt

nr 49, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1963/64 till Försvarets personalvård: Avlöningar;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 15, i anledning av väckta motioner om sänkning av fordonsskatten för bussar och av brännoljeskatten;

nr 17, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för studiekostnader m. m.;

nr 19, i anledning av väckta motioner om avdrag vid inkomsttaxeringen för kostnader för reparation och underhåll av byggnad;

nr 22, i anledning av väckta motioner om ändring av reglerna för beskattning av realisationsvinst vid försäljning av egna hem;

nr 23, i anledning av väckt motion angående rörelseidkares rätt till avdrag vid beskattningen för underskott å fastighet;

nr 24, i anledning av väckta motioner om den allmänna varuskatten m. m.; samt

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner om den samhälleliga lokaliseringspolitiken;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av dels väckta motioner om skärpning av vapenförordningens bestämmelser om rätt att inneha luftvapen, dels väckta motioner angående stadgande i vapenförordningen om särskilt tillstånd för innehav av luftvapen m. m.;

nr 13, i anledning av väckta motioner angående tillstånd för juridiska personer att inneha skjutvapen; samt

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i anledning av Sveriges anslutning till de internationella fördragen angående godsbefordran å järnväg samt angående befordran å järnväg av resande och resgods;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 23, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ökat skydd för arbetstagare mot obefogade uppsägnings- och samt om lagstadgad ersättning till korttidspermitterade;

nr 24, i anledning av väckta motioner om överförande på staten av kommunernas kostnader för förtidspensionering m. m.;

nr 25, i anledning av väckta motioner om skyldighet för företag att underrätta kommun om ändring i driften m. m.;

nr 26, i anledning av väckta motioner om helt kostnadsfri sjukvård, m. m.;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.;

nr 31, i anledning av väckt motion om ökat skydd för den enskilde vid försäkring för olycksfall eller yrkesskada; samt

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, m. m.;

tredje lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckta motioner dels om

lagstiftning angående förbud mot hållande av bandhundar, dels ock om lagstiftning rörande storlek och inredning av hundkojor, m. m.; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av väckt motion om tillgodoseende av allmänhetens och penninginstitutens behov av legitimationshandlingar; samt

nr 16, i anledning av väckta motioner om utredning rörande samhällets PR-verksamhet.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 649, av herr *Elofsson, Gustaf*, och herr *Nilsson, Ferdinand*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående säkerhetsinspektion av motorfordon, m. m.; samt

nr 650, av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havyndeskap.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber få meddela beträffande plena i fortsättningen att det uppenbarligen blir erforderligt att hålla kvällsplenum onsdagen den 3 april. Såsom förut meddelats hålles fredagen den 5 april ej kvällsplenum. Vid första plenum efter påsk, onsdagen den 17 april, kommer gemensam votering att äga rum, och vidare kommer att behandlas statsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under tionde huvudtiteln.

Justerades protokollutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.06.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 2 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 26 och den 27 nästlidne mars.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1963/64 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 102, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1963/64 till internationell biståndsverksamhet; samt

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1963/64 till allmänna kultur- och bildningsändamål samt kyrkliga ändamål jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 96, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande fiskerilänefonden, m. m., jämte i ämnena väckta motioner.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 120, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av atomansvarighetslagen den 3 juni 1960 (nr 246) samt lag om ersättning för skada i följd av atomfartygs drift.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 121, i anledning av väckta motioner om upphävande eller omläggning av viss indirekt beskattning; och

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 2 av anvisningarna till 30 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 123, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kreditaktiebolag, m. m.

Ang. ersättning för skada som ådragits under militärtjänstgöring

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Jacobsson, Per*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställt följande fråga: »Anser herr statsrådet att gällande grunder och praxis för utdömmande av ersättning för skada, som ådragits under militärtjänst, motsvarar de krav på skälighet och omtanke om den skadelidande, som kan finnas anledning att ställa?»

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet **ANDERSSON**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda fråga, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! I en till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ställd fråga, som överlämnats till mig för besvarande, har herr *Per Jacobsson* frågat, om gällande grunder och praxis för utdömmande av ersättning för skada, som ådragits under militärtjänstgöring, motsvarar de krav på skälighet och omtanke om den skadelidande som det kan finnas anledning uppställa.

Den som skadas under militärtjänstgöring erhåller ersättning enligt den av

Ang. ersättning för skada som ådragits under militärtjänstgöring

riksdagen antagna militärsättningsförordningen. Sådan ersättning utgår enligt ungefärligen samma grunder som yrkes-skadeersättningen. Förutom vårdkostnader, sjukresor o. d. ersättes förlorad arbetsförtjänst genom sjukpenning. Blir den skadades arbetsförmåga varaktigt nedsatt erhåller han livränta, och vid dödsfall till följd av skadan utgår begravningshjälp och livräntor till efterlevande. Vidare kan den skadade i vissa fall erhålla kompletterande ersättning av kronan i form av skadestånd. För att kronan skall bli skadeståndsskyldig förutsättes enligt gällande skadeståndsrätt i princip, att befälsperson eller arbetsledare gjort sig skyldig till vårdslöshet eller försummelse, d. v. s. varit vållande till skadan. Under vissa förhållanden kan kronan sannolikt även göras ansvarig för skada som vållats av en menig, nämligen om vederbörande anförtrotts en från risksynpunkt särskilt ansvarsfull uppgift. Beträffande motorfordons- och flygolyckor gäller vidare skärpta regler för kronans skadeståndsansvar. Även om man i praxis sträckt sig ganska långt, när det är fråga om kronans ansvar för skador på grund av militär verksamhet, förekommer fall där kronan icke blir skadeståndsskyldig. Så är exempelvis ofta fallet, när skada vållas av värnpliktig utan befälsställning.

De ersättningsregler för vilka jag nu redogjort tillgodoser enligt min mening icke alltid berättigade krav på skälig ersättning för skada, som ådragits under militärtjänstgöring. 1961 års riksdag har i anledning av väckta motioner uttalat, att skäl föreligger att överväga en ändring av rådande rättstillstånd i syfte att vidga området för kronans skadeståndsansvar gentemot värnpliktig men att det av olika skäl synes lämpligast att förbättringar av ersättningarna genomföres genom ändring av militärsättningsförordningens bestämmelser. Riksdagens skrivelse har överlämnats till yrkesska-deutredningen att beaktas vid dess översyn av denna förordning. Jag har vidare erfarit, att den år 1959 tillsatta utredningen angående vissa skadeståndsrättsliga frågor, som bl. a. behandlar frågan

om arbetsgivares ansvar för skada som vållas av anställda, jämväl torde komma in på frågan om kronans skadeståndsansvar för skador som de värnpliktiga vårlar varandra. Det är min avsikt att när dessa utredningar slutförts positivt pröva möjligheterna att förbättra de skadades ställning.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för att han velat besvara min fråga. Jag ställde min fråga till justitieministern och anledningen var närmast ett uppmärksammat rättsfall som samtidigt refererades under stora rubriker i hela den svenska pressen och som även omnämndes i Sveriges Radio. Det rättsfall som jag åsyftar gällde den s. k. köldmarschen mellan Östersund och Stugun i februari månad 1958. Vid detta tillfälle blev åtskilliga av dem som deltog i övningen köldskadade, och en av de värnpliktiga drabbades särskilt hårt och kan numera inte vistas ute i lägre temperatur än 10 grader på grund av de skador som han ådrog sig.

Vederbörande värnpliktige stämde kronan med yrkande om skadestånd och ersättning för sveda och värk. Han förlorade målet i underrätten. Målet fullföljdes sedan i hovrätten, men resultatet blev detsamma.

Enligt referaten skulle ett av motiven till det negativa resultatet vara, att kronan kan göras ansvarig endast under förutsättning att en befälsperson bevisligen felat, vilket i det aktuella fallet ej ansågs vara förhållandet.

Samtidigt med hovrättens utslag meddelades att riksförsäkringsverket beviljat den värnpliktige livränta med 832 kronor om året tills vidare. Denna reglering av skadan skedde alltså fem år efter skadetillfället. Det kan i sammanhanget kanske erinras om att rättegångskostnaderna, som den värnpliktige ådömdes att utge till underrätten och hovrätten, uppgick till 2 646 kronor, och det är då lätt att räkna ut att han behöver använda ungefär tre års livränta för att betala de rättegångskostnader han åsamkats för

Om ersättning av statliga medel för skada att få reda på att han inte var berättigad till någon ersättning.

Jag vill naturligtvis inte på något sätt rikta någon kritik mot ifrågavarande domslut. De har säkerligen tillkommit alldeles riktigt från de utgångspunkter domstolarna haft för bedömningen. Å andra sidan förefaller mig den omständigheten att den värnpliktige i alla fall har tillerkänts en livränta innebära att det föreläggat en objektiv grund för skadeståndsanspråken.

Av herr statsrådets svar finner jag att statsrådet också medger att de ersättningsregler, som nu gäller, kanske inte i alla avseenden fyller berättigade krav på skäligen ersättning för skador som i vissa fall ådrages vid militärtjänstgöring. Jag finner också av svaret, att statsrådet har en positiv inställning till den här frågan och vill medverka till att det här området utarbetas bestämmelser som ger större trygghet och tillförsäkrar den värnpliktige ökad rättssäkerhet.

Med detta ber jag att få uttala min tillfredsställelse för svaret och tacka för detsamma.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om ersättning av statliga medel för skada till följd av militära övningar

Ordet lämnades ånyo till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ANDERSSON, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara även herr Svanströms interpellation om ersättning av statliga medel för skada till följd av militära övningar, och nu yttrade:

Herr talman! Herr Svanström har i anledning av en olycka inom hemvärnet frågat mig, om jag är beredd att förorda omedelbara utanordningar av skadestånd av statliga medel i fall, där olyckor drabbar tredje man i samband med övningar.

Av det svar jag nyss lämnade herr Per Jacobsson framgår, att kronan under vissa förutsättningar är ersättningskyldig för skador på grund av militär verksam-

till följd av militära övningar

het. Skadeståndsskyldighet för kronan föreligger bl. a. i princip när någon i befälsställning vållat skadan. Sådan befälsperson behöver icke ha haft direkt med olyckan att göra. Det kan exempelvis tänkas att en olycka inträffat vid en övning, därför att säkerhetsinstruktionerna för övningen varit bristfälliga. Den befälsperson som närmast var ansvarig för övningen kan då bli frikänd och mot honom förd skadeståndstalan kan bli ogillad, men kronan kan ändå bli skadeståndsskyldig, därför att högre befäl kan ha gjort sig skyldig till försummelse beträffande instruktionernas utformning.

Frågan om kronans skadeståndsskyldighet och om ersättningsbeloppens storlek måste helt naturligt prövas från fall till fall. Denna prövning ombesörjes i första hand av försvarets civilförvaltning, som till sitt förfogande har ett rådgivande organ, försvarets skaderegleringsnämnd. Finner civilförvaltningen efter sin och skaderegleringsnämndens prövning att kronan är skadeståndsskyldig, betalar civilförvaltningen ut skadeståndsbeloppet eller gör framställning till Kungl. Maj:t om att få göra detta.

Erfarenheten har visat att detta system fungerar effektivt och utan onödigt dröjsmål. Framför allt kan härigenom onödiga rättegångar undvikas. Det finns emellertid anledning framhålla, att en förutsättning är att skadeståndsanspråk framställs mot kronan, vilket inte skett i det fall interpellanten åsyftar. Då, som jag sade nyss, frågan om kronans skadeståndsansvar alltid måste prövas i varje särskilt fall, göres i allmänhet inte omedelbara utanordningar till skadelidande. Civilförvaltningen har dock möjlighet att göra a conto-utbetalningar, innan ersättningens storlek slutgiltigt fastställs. Det bör också i detta sammanhang framhållas att den allmänna sjukförsäkringen, folkpensioneringen och allmänna tilläggspensioneringen numera ger ett sådant ekonomiskt skydd åt den skadelidande eller hans efterlevande att ett ekonomiskt nödläge knappast skall behöva uppkomma till följd av olyckshändelser, som drabbar den enskilde.

Om ersättning av statliga medel för skada till följd av militära övningar

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret på min interpellation. Den beklagliga händelse, som åsyftas i min interpellation och som medförde en olycka med dödlig utgång, inträffade i en grannkommun till min egen i samband med hemvärnsövning in- nefattande bl. a. fältskjutning. Den omkomne var på tillfälligt besök vid sin sommarstuga. Frågan om betryggande säkerhetsföreskrifter finns och har blivit följda eller om fältskjutning utanför militära skjutfält över huvud taget bör förekomma ligger utanför ramen för min interpellation.

Det kan konstateras att en svår och beklaglig olycka inträffade, att den skedde i samband med militär övning och att frågan om statens skadeståndsskyldighet i sammanhanget inte prövats, därför att skadeståndsanspråk ej framförts mot kronan. Enligt min mening borde det vara självklart, att skada som vållats i samband med militära övningar omedelbart och utan särskilt framförda skadeståndskrav kunde tas upp till skyndsamt prövning, och att i allvarliga fall, t. ex. där liv och hälsa hotas, möjlig- heten till a conto-utbetalningar regelmä- sigt begagnades. Den hänvisning som statsrådet gör till skadelidandes eller efterlevandes ekonomiska skydd av sjuk- försäkring, folkpensionering och tilläggs- pensionering är ingalunda vad som kan tillfredsställa den allmänna opinionen i det här sammanhanget. Den kräver med all rätt att försvarsmakten och kronan känner sitt ansvar på ett helt annat sätt i sådana fall.

Allmänheten anser ingalunda att det nuvarande systemet fungerar effektivt och utan dröjsmål. Jag behöver bara ut- över Ukna-olyckan påminna om den i årtal utdragna frågan om ersättning till efterlevande i samband med den beklag- liga störtningen av ett herrelöst strids- flygplan i Västmanland häromåret. I samband med Ukna-fallet har ifrågasatts en insamling på initiativ av hemvärdet. Även om detta i och för sig är lovvärt, kan det inte hjälpas att det känns be- klämmande om svenska folket får den

uppfattningen att kronan inte självklart ikläder sig ansvar för olyckor i samband med militärövningar.

Då det torde vara ostridigt att här på- talade förhållanden inte är ägnade att stärka försvarsviljan, och då jag tror mig veta att landets försvarsminister är be- redd att ge mesta möjliga utrymme åt mänskliga synpunkter och bedömanden även i militära sammanhang, vill jag samtidigt som jag än en gång tackar för svaret uttala den förhoppningen att den nuvarande ordningen blir föremål för omprövning.

Herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Den omprövning som här efterlystes pågår, och det kan inte dröja så länge förrän båda de utredningar, som här är tillsatta och inkopplade, skall vara färdiga. En kommer att bli färdig i år och den andra nästa år.

Med anledning av vad herr Svanström sade nyss vill jag bara upplysa, att för- svarets civilförvaltning har uppmanat dödsboet att inkomma med skadestånds- anspråk, men förvaltningen har i varje fall inte ännu fått någon framställning. Dödsboet anlitar en advokat, som sedan målet i häradsrätten förlorades har över- klagat domen i hovrätten. Men man bor- de ju begära skadestånd hos försvarets civilförvaltning. Då kunde också a conto- utbetalningar förekomma, vilket skedde praktiskt taget omedelbart vid den olyc- ka i Västmanland, som här också har på- talats. I detta fall dröjde det sedan myc- ket länge innan man i alla instanser slut- giltigt fastställt livräntor och skade- ståndsbelopp, som skulle utgå, men un- der tiden utbetalades alltså a conto-be- lopp, vilket försvarets civilförvaltning har rätt att göra.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag är synnerligen tack- sam mot försvarsministern för hans se- naste inlägg och hans löfte att medverka till att den omprövning, som nu pågår, kommer att fullföljas. Jag beklagar gi- vetvis att en direkt framställning från

Om ersättning av statliga medel för skada till följd av militära övningar

dödsboet inte skett. Jag är också klart medveten om att det var tacknämligt att a conto-belopp utbetalades i Västmanlands-fallet.

Jag tror att det kan vara anledning att påräkna ett klart positivt intresse i hithörande ting från den nuvarande försvarsministern och jag ber, herr talman, med de orden att än en gång få tacka för det positiva svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 96, med förslag till lag om ändrad lydelse av punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 99, med förslag till vissa organisationsändringar inom överståthållarämbetet skatteavdelning, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåge förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen, till bevillningsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 115, med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 118, med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar, m. m.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 119, angående fackrepresentationen i skolstyrelserna.

Vid föredragning av motionen nr 649 hänvisades densamma, i vad den avsåg punkten 1 i propositionens hemställan, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr 650.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 3, konstitutionsutskottets utlåtande nr 5, statsutskottets utlåtanden nr 5 och 42—48 samt memorial nr 49, bevillningsutskottets betänkanden nr 15, 17, 19, 22—24 och 30, bankoutskottets utlåtande nr 12, första lagutskottets utlåtanden nr 12—14, andra lagutskottets utlåtanden nr 23—27 samt 31 och 35, tredje lagutskottets utlåtande nr 12 ävensom allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 15 och 16.

På framställning av herr talmannen beslöts att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde bevillningsutskottets betänkande nr 30 samt statsutskottets utlåtanden nr 42, 43 och 5 skulle i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden, ävensom att statsutskottets utlåtande nr 48 skulle sättas näst efter andra lagutskottets utlåtande nr 24 på samma lista.

Anmälades och bordlades

dels följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 25, angående anslag till stöd åt Aktiebolaget Statsgruvor;

nr 121, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

nr 122, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 124, med förslag till lag om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete; samt

nr 129, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 och 6 §§ förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, m. m.;

dels ock Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade skrivelse nr 94, med över-

Interpellation ang. överenskommelser på arbetsmarknaden om spärr mot nyanställning av äldre arbetskraft

lämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion om ändring av 21 § riksdagsstadgan;

statsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna å driftbudgeten för budgetåret 1963/64 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion om en översyn av lagstiftningen rörande barn utom äktenskap; samt

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1963/64, m. m.;

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.; och

nr 8, angående departementsvis uppgjorda förteckningar över försäljningar av viss kronan tillhörig fast egendom.

Interpellation ang. överenskommelser på arbetsmarknaden om spärr mot nyanställning av äldre arbetskraft

Herr **LARSSON, THORSTEN**, (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Inom vårt näringsliv pågår en betydande strukturell omvandling. Denna karakteriseras bl. a. av mekaniserings- och automationsåtgärder, av att arbetsuppgifter i olika hänseenden överflyttas från mänsklig arbetskraft till maskiner o. s. v. Med denna omvandling följer också att behovet av arbetskraft minskar inom en del näringar och sysselsättningsområden medan behovet ökar inom andra. Ett i stort sett genomgående drag härvid är att arbetskraftsbehovet och

sysselsättningsmöjligheterna inom de s. k. kroppsarbetaryrkena sjunker medan efterfrågan och sysselsättningsmöjligheterna stiger inom de s. k. tjänstemanna- och serviceyrkena och på områden där förhållandevis kvalificerad utbildning krävs.

Denna omvandling får ses som ett led i en ekonomisk utveckling, som på det hela taget måste anses medföra ökad effektivitet och kapacitet inom näringslivet. Den skapar emellertid omfattande problem på arbetsmarknaden, både när det gäller att tillgodose den enskildes enligt min mening självklara rätt till arbete och när det gäller att täcka uppkommande behov av arbetskraft av skilda slag. Arbetsmarknadsmyndigheterna har därför givits betydande resurser. Det kan nämnas att t. ex. utbildningsverksamheten och den geografiska omflyttningen nu har en betydande omfattning. Även om man inom ramen för denna sysselsättningspolitik alltså saknar en aktiv lokaliseringspolitik, måste det konstateras att samhället måste göra betydande sysselsättningspolitiska insatser om de problem som följer med omvandlingen inom näringslivet skall kunna bemästras.

Det är givetvis av vikt att inte vissa branscher omgärdas med hinder av sådant slag som kan försvåra eller omöjliggöra den smidiga anpassning som krävs. Det är därför med beklagande man konstaterar att den s. k. 45-årsregel, om vilken överenskommelse träffats mellan huvudparterna inom byggnadsbranschen, alltså tillämpas. Överenskommelsen, som har formen av en protokollsanteckning gällande grovarbetarfacket, har i det aktuella avsnittet följande lydelse:

»Anställning av arbetare, som fyllt 45 år och tidigare varit endast tillfälligt sysselsatt med byggnadsarbete, må endast ske, sedan arbetsgivaren genom hänvändelse till vederbörande arbetsförmedling konstaterat, att annan lämplig arbetskraft ej finns tillgänglig på orten.» Undantag har — av lättförståeliga skäl — gjorts för beredskapsarbeten.

Denna regel, som sålunda innebär att personer som uppnått 45 års ålder ställs

Interpellation ang. överenskommelser på arbetsmarknaden om spärr mot nyanställning av äldre arbetskraft

i sista hand, inte på grund av kompetensskäl utan på grund av ålder, kan givetvis försvåra de ovannämnda sysselsättningspolitiska strävandena. För de enskilda kan den i många fall te sig stötande och orättmätig. Från rent principiella utgångspunkter i fråga om rätten till arbete och rätten att fritt söka sysselsättning måste den enligt min mening också ge anledning till kritiska erinringar.

Detta konstaterande utgör inget förnekande av de speciella problem som råder inom byggnadsbranschen och inte heller någon nedvärdering av de insatser som gjorts av samhället och huvudparterna inom branschen i fråga om t. ex. säsongutjämning och utbildning.

Med anledning av en interpellation i denna fråga vid 1959 års riksdag framhöll dåvarande socialministern, att sådana överenskommelser som här avses kan försvåra en lösning av den äldre arbetskraftens problem. Han framhöll också att man borde kunna förvänta att nyrekryteringsspärren för äldre arbetare i en nära framtid kommer att försvinna ur avtalet, enär båda parter i kommentarer till överenskommelsen fastslagit att denna skulle betraktas som temporär.

Såsom nämnts är emellertid överenskommelsen alltså giltig och någon avsikt att upphäva densamma har inte uppstått.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

Anser statsrådet att överenskommelser av ovan nämnd art, som i fråga om nyrekrytering innebär en spärr för äldre arbetskraft inom viss bransch, står i god överensstämmelse med den i vårt land vedertagna rätten till arbete och att fritt välja sysselsättning?

Anser statsrådet att dylika överenskommelser kan försvåra lösningen av omställningsproblemen på arbetsmarknaden?

Anser statsrådet att samhället bör tillåta dylika överenskommelser?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 651, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående stöd till barnstugor m. m.;

nr 652, av herr *Larsson, Thorsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående stöd till barnstugor m. m.;

nr 653, av fru *Segerstedt Wiberg* och fru *Hamrin-Thorell*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående stöd till barnstugor m. m.;

nr 654, av herr *Svanström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 62, angående stöd till barnstugor m. m.;

nr 655, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, angående utrikesförvaltningens organisation och personalbehov m. m.;

nr 656, av herr *Carlsson, Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till statens järnvägar m. m.;

nr 657, av herr *Kronstrand*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till statens järnvägar m. m.;

nr 658, av herr *Sundin m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till statens järnvägar m. m.;

nr 659, av herrarna *Sveningsson* och *Enarsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 81, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till statens järnvägar m. m.;

nr 660, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 661, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 662, av herr *Hanson, Per-Olof*, och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 663, av herrar *Kaijser* och *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 664, av herr *Kronstrand*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 665, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 666, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 667, av herr *Petersson, Erik Filip*, och herr *Nyman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 668, av herr *Sundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 669, av herr *Svedberg, Erik, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 670, av herr *Svensson, Rikard, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521), m. m.;

nr 671, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 86, angående vissa anslag till civilförsvaret m. m.;

nr 672, av herr *Edström* och herr *Jacobsson, Per*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, angående utbyggnad av utbildnings- och forskningsorganisationen i Umeå;

nr 673, av herrar *Lundström* och *Edström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående säkerhetsinspektion av motorfordon, m. m.;

nr 674, av herrar *Palm* och *Augustsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående säkerhetsinspektion av motorfordon, m. m.;

nr 675, av herr *Sveningsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående säkerhetsinspektion av motorfordon, m. m.;

nr 676, av fröken *Mattson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 92, angående nya grunder för den statliga personalpensioneringen av vissa icke-statliga grupper m. m.;

nr 677, av herr *Olsson, Ernst, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

nr 678, av herr *Nyman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående statsbidrag till kvällsgymnasier för vuxna;

nr 679, av herr *Olsson, Ernst*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 97, angående statsbidrag till kvällsgymnasier för vuxna;

nr 680, av herr *Kaijser* och fröken *Stenberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 98 angående vissa frågor rörande fackskolor;

nr 681, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 98, angående vissa frågor rörande fackskolor;

nr 682, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap;

nr 683, av fröken *Ljungberg, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den

17 juni 1938 (nr 318) om avbrytande av havandeskap;

nr 684, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m.;

nr 685, av herr *Källqvist*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt, m. m.;

nr 686, av herrar *Bengtson* och *Sundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m.;

nr 687, av herr *Källqvist* och herr *Hanson, Per-Olof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m.;

nr 688, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 103, angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m.;

nr 689, av herr *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 106, med förslag till grunder för krigssjukvårdsutbildning av läkare och lag om ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och

andra utomordentliga förhållanden, (krigssjukvårdsdag);

nr 690, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 108, angående vissa anslagsfrågor m. m. rörande det militära försvaret under budgetåret 1963/64;

nr 691, av herr *Källqvist* och herr *Petersson, Erik Filip*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående förbättring av arbetssituationen för rektorerna vid statliga gymnasier m. m.;

nr 692, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående samordning av underhållet av krigsmaktens telemateriel m. m.;

nr 693, av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående samordning av underhållet av krigsmaktens telemateriel m. m.; och

nr 694, av herr *Sundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående samordning av underhållet av krigsmaktens telemateriel m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.41.

In fidem
K.-G. Lindelöw